

II.ABDÜLHAMİT'İN HAFİYE TEŞKİLÂTI HAKKINDA BİR RİSALE (II.KISIM)*

Yard. Doç. Dr. İlknur HAYDAROĞLU**

*Birinci kısmı A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan bu araştırmamız tesadüfen elimize geçen, mühür kısmı açık bir şekilde okunamamakla birlikte müellifi ve muharriri Mahmud ibaresi bulunan bir risale takdimidir. Araştırmamızın yayımlanan I.kısımında risalenin 1.cüzüne yer verilmiş olup bu yazımızda 2.cüz aktarılmaya çalışılmıştır.

Risalenin 2.cüzünde yine 1., 2. ve 3. sınıf hafiyelerin listesi verilmiş, sözü edilen 988 hafiyenin yanı sıra "çete" olarak adlandırılan hafiy gruplarının kimlerden oluştuğu belirtilmiştir. Bu grupların üyeleri arasında dikkati çeken, meslek sahiplerinin "Asker" ve Doktor" ağırlıklı olmalarıdır. Çok sayıda doktor, çeşitli rütbelerde Askerî Zevat, Nazırdan Valiye ve Kaymakamdan en küçük derecedeki görevliye kadar bir çok kademedede devlet memuru, müezzin, imam, molla, kadı gibi görevliler, öğrenciler, otel ve kütüphane sahibi gibi serbest çalışan kişiler hafiy üyeleri olarak listede yer almaktadırlar.

Eserde, verdikleri jurnaller karşılığı maaş, nisan atıye gibi çeşitli menfaatler elde eden hafiyelerin bazıları üzerinde kimlikleri, işleri ya da icraatları nedeniyle özellikle durulmuştur. Bunlardan Muhtar Bey'in hiçbir eğitim almamasına rağmen "19" yaşında Şurayı Devlet Mülkiye Dairesi üyesi olması, Mektebi-i Mülkiye, Hukuk ve Darüşşafaka mezunları "300" kuruş maaş alırken onun "15.000" kuruş maaş alması altı çizilerek belirtilmiştir. Bunun haksız ve aşağılayıcı bir şekilde hafiyelik şerefsizliğini karşılığı olarak alındığı ifade edilmiştir.

* Araştırmamızın aynı başlık altındaki I. Kısım Ankara Üniv. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Araştırmaları Dergisi 28. Sayısında (Ank. 1997) yayınlanmıştır.

** Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

Muhtar Bey hakkında bilgi verilirken babası Şeyhülislâm Cemalettin Bey ile ilgili aktarılan bir olay jurnal ve etkileri hakkında oldukça iyi bir örnektir.

Verilen örnekte Şeyhülislam Cemalettin Efendinin komisyoncu “Reşat Efendi” vasıtasıyla Viyana’da bir avize getirttiği bunu gören gümrük memurunun durumu yanlış anlayıp değerlendirmesi sonucu olayı veliaht Reşat Efendi’nin Viyana’dan bir avize getirterek Cemalettin Efendiye hediye ettiği şeklinde jurnallediği ve padişahın Cuma namazı sırasında avizeden söz ettiği, bunun üzerine Cemalettin Efendi’nin o avizeyi padişaha hediye ettiği, karşılığında da büyük bir mükafaat aldığı belirtilmiştir.

Bu örnek, jurnallerin kişi olay ve padişah üzerinde ne kadar tesirli olduğunu göstermesi açısından dikkate değer bir özellik taşımaktadır.

Risalede şahıslar üzerinde durulurken yaptıkları işlerin haince, adice ve iğrenç olduğundan sıklıkla söz edilmiş, kaba, küfürlü anlatım, kin ve nefret duyguları açıkça hissedilen bir ifade tarzı kullanılmıştır. Fehim Paşa’nın halk tarafından linç edilmesi diğer hafiyelere ders olarak gösterilirken hissedilen coşkulu anlatım, bu nefretten kaynaklanmış olsa gerektir.

Eserin ele aldığımız 2.cüzünde de 1.cüzde yer alan “23 hafiye Merkezi” bu kez yöneticileri ile birlikte verilmiştir.

Direkt olarak II. Abdülhamit’e bağlı bur kuruluş olan “Hafiye Teşkilâtı (resmî memurları dışında jurnal veren çeşitli kademelerdeki devlet memuru ve farklı mesleklerdeki kişiler tarafından hizmet alan bir kuruluşu.

II. Abdülhamit tarafından Devletin ve şahsın zarar görmesini, önceden her türlü girişimden haberdar olarak tedbir almakla önlemek düşüncesiyle kurulduğu ifade edilen bu teşkilâtı incelemek isteyen araştırmacılara katkı sağlayacağı ümidiyle 2.cüzü de takdim ediyoruz.

HAFİYELERİN LİSTESİ
İKİNCİ CÜZDE "988" HAFİYE VAR

CÜZ -2-

İşbu ikinci cüz dokuzyüz seksen hafiyenin mufassal ve muhtasar tercüme-i hal ve esamisini ve bazısının jurnallerini havidir.

Hülasa-i Mündericat

Birinci sınıf hafiyelerini mabad-ı Listesi - İkinci sınıf hafiyelerin listesi - Hafiye merkezlerine kimler memur imiş ? Çeteler kimlerden teşekkül etmiş? - Üçüncü sınıf hafiyelerin listesi - Saray ekâbirine kimler jurnal vermiş? - Nasıl menfaatler temin edilmiş? - Rütbe ve maaş ve nişan ve atiyeleri kimler almış ?

Müellif ve Muharriri

Mahmud

1304-1909

HÜSEYİN BEDRETTİN BEY

Merhum meşayihden bir zatın mahdumu olup dördüncü sınıf hafiyelerin tarz-ı hululiyle Teşrif-i Hümayun Müdürü¹ mütevefaa Mahmut Efendiye münasebet peyda eylemiş idi. Mahmut Efendi son zamanlarında hasta iken taraf-ı padişahiden kendisini istifsara gelen kurenadan birine -galiba İzzet Paşa'ya- orada hazır bulunan Hüseyin Beyi göstererek padişahın has bendesi olduğunu ve bunu arz eylesini vasiyet eyler.

İş bu vasiyet üzerine Hüseyin Bedrettin Bey saraya pek kuvvetle rabıta hasıl etmiş ve ihtimal ki teşrifi hümayun müdürü müteveffa Mahmud Efendinin mevkiinden daha parlak bir mevki kazanmış idi.

Filhakika Mahmud Efendinin vefatından sonra hayli terakkiyata mazhar olmuş ve birinci rütbelerden nişanlar aldıktan sonra Devlet-i Aliyye-i Osmaniyenin vaktiyle vukelaya tahsis eylediği rütbe-i balâyı² ahz ve istihsal eylemiştir.

Merkum İzzet habisinin en birinci adamlarından idi. İzzet kendi fenalığına muvafık ve fakat bir diğeri ile verilmesi icap eden jurnalleri buna yazdırıp verdirirdi. Bu cümleden olmak üzere İzzet akşamları iş ve işret ve sefahat eylediğinden bazı emsali gibi geceleri mabeynde hapis olmayı istemezdi Halbuki ekseri geceler birdenbire kendisi saraya celp olduğundan rahatı ihlâl olunuyordu.

İşte o zaman bir nevi İzzet'ten şikayet eyleyerek beyinlerindeki itihadı hissettirmemek ve İzzet'te bu sayede de rahat eyleyebilmek için İzzet'in akşamları hanesinde işretle ve zevk ve sefa ile meşgul olduğundan ve sefahatinden bahis ve halbuki bazı geceleri iktiza eyleser huzur-ı hilafetpenahiye sarhoş olarak gelmesi üzerine meclis işretinde bulunanlar her ne kadar zahiren bir şey söylemeseler de kalben tesiri ve binaenaleyh atiyen kılükali mucib olmak ihtimali bulunduğundan kendisinin bu men-

¹ Teşrif-i Hümayun müdürü: Teşrifat işlerini tanzim ve idare eden dairenin başındaki memur. Buna Teşrifat Nazırı da denir. (Pakalın; C: 3s. 477)

² Rütbe-i Balâ: Tanzimattan sonra yapılan Teşkilâta rütbelere; Askeri mülki ve İlmiye erkânı için düzenlenmiş ve bunlarda kendi aralarında derecelendirilmiştir.

Bunlardan Mülkiye Rütbeleri şöyledir:

1- Vezir	4- Ulâ Sanisi	7- Salise
2- Balâ	5- Saniye sınıfı mütemayizi	8- Rebia
3- Ulâ Evveli	6- Saniye	9- Hâceğânlık
10- Hamise (Pakalın; C:3 s.69)		

fur ahlâktan geçmesi lüzumuna dair buna bir jurnal tertip ettirerek takdim ettirmiş ve o sayede bir daha lüzum-ı ehem ! olmadıkça İzzet geceleri hanesinden celp olunmamıştır. Daha neler !

Meşrutiyet ilânını müteakip Hüseyin Bedrettin Bey birkaç hamiyetmendin tehdidine maruz olarak mecbur-ı istifa olmuş ise de muahheren istifasının tehdidat üzerine vukua geldiğinden bahisle memur olduğu onuncu daire-i Belediye müdüriyetine ait maaşın kadro haricindekilere verildiği vech üzere kendisine de tahsisini talep eylediğinden Karagöz Gazetesi bervech-i ati muharrer neşriyatta olunmuştur:

“Acaba emanet-i meclis denilen heyet bu atufetlü müdür beyefendi hazretlerinin (!) o makama nasıl geçtiğini velevki gördüğü tehdi binaen terk-i memuriyet eylediği vaki bile olsa ne için o tehdiye maruz kaldığını ve nasıl olup ta o rütbelerle o nişanları aldığını ve müdüriyet zamanında başlanıp ta açığa çıkarılınca Modada ki haneler inşaatının yarım kaldığını nazar-ı dikkate almıyorlar mı ?

Yazık yazık! Böyle rast gelenin maaş kaptığı bir mahalle şehremaneti³ demek (emanet) ve manasını su-i istimal etmekten gayri nedir ?

“Hafiyedir diye kovulup da elan maaş alan” illallah

Hüseyin Bedrettin Bey gayet mütebasbıs nabızgir olmağla beraber yılan gibi erbab-ı hamiyet ve ahrarı sokduğu pek çok kimselerden işitilmiştir.

Merkumun bir aralık Sıhriyet-i⁴ seniyeeye nail olacağına dair İstanbul'da sözler cereyan etmişti.

Bedrettin Bey hakkında fazla izahata lüzum görmüyoruz. Arzu edenler kendisini tehdit eden salifüzzikr hamimendlere müracaat edebilirler.

Devletce kendisine hiç memuriyet verilmemesi takrir etmiştir.

HAMDİ BEY

Beyoğlu mutasarrıf ve Zaptiye Nazır-ı esbaki Kayserili Hamdi Bey en büyük eşirradan olup zaptiye Nezaretine tayinini müteakip Servet-i

³ Şehremaneti: İstanbul Belediyesinin eski adıdır. Başkanına Şehremini denirdi. (Pakalın; C: 3s.320)

⁴ Sıhriyet: Dünürlük

Fünun gazetesinde İstanbul mebusu Hüseyin Cahid Beyefendinin “atufetlü Hamdi Beyefendi hazretleri” sername-i müzeyyifi altında yazdığı bir makalede merhum tamamiyle tenzil olunmuştur. Bidayet-i ilân-ı ve meşrutiyette Beyoğlu mutasarrıflık dairesinin önünde ictima eden nümayişçilere “sadakatınızı şevketlü efendimize arz edeceğim” demeklik gibi bir hamakati icra eylemesine nazaran merhum ahmak hafiyelerdenmiş.

Zira meşrutiyetle idari olunan bir memlekette Dahiliye Nezaretinin maiyetinde olan Zaptiye Nezaretine tâbî bir memurun memleketin hükümdarına maruzatda bulunacağını umuma ifade eylemesi kendisinin minelkadim hilâf-ı nizam ve selahiyet-i maruzatda bulunduğu ve bu ise hafiyeliğine delil-i sarihdir. Kendisi rical-i balâdan ve birinci nişanların hamallarındandır. Hakkında gazetelerde bir hayli tafsilat görüldüğünden eşelemiyoruz.

KEMAL BEY

Devr-i istibdatda alem-i matbuatın en mühim hükümdarı taf-ra'furuş şehir-i sansür Kemal Bey matbuatın hafiyesi idi.

İstibdadın son matbuat müdürü olan bu şahıs vaktiyle adi muharrir iken sansür aleyhinde idi.

Vaktaki matbuat idaresine sokuldu, mayası gözükmeğe başladı.

Sarayda o derece sahib-i nüfuz ve itibar idi ki bir aralık Maarif Nazırı Paşayı azlettirmeğe bile muvaffak oluyordu.

Kendisi rütbe aşırı rütbelere nail olarak hemen bir-iki sene zarfında balâ ricali meyanına dahil olmuştu hakkında gazetelerden biri tafsilat-ı atiyeyi veriyor:

“BABA TAHİR DARÜLFUNUNU MEZUNLARINDAN BİRİ”

“Matbuat müdür-i Sabıkı Kemal Efendi matbuat memurlarından Leon Efendi namına bir nişan almış idi. Meğer bu Leon Efendi kendisinin terzisi imiş.

Nişanın ilânı esnasında (matbuat memurlarından) kaydı kaldırılarak yalnız Leon Efendi denildi.

Mesele şimdi meydana çıktığından Kemal Efendi hakkında resmen tahkikat icra edilmektedir.

Matbuat müdür-i sabıkı şu nişan içinde Baba Tahir nişancılık Darulfünunundan yetişmiş olduğunu isbat ettiği cihetle galiba diplomayı tevkifhanede alacaktır”

Merkumun akrabasından bir hanımı - teklif eylediği halde- taht-ı nikâhına almayan matbuat memurlarından biri hakkındaki müretteb hücum ve iftirası o memurun mahvını istilzam eylemiştir.

Kemal Bey vaktiyle kozakabuğuna soktuğu matbuatın yerine şimdi kendi koza kabuğuna girdi.

Alemin seviye-i irfan ve idrakini tenkise⁵ çalışmak kolay değil.

SAİD BEY

Ticaret ve Nafia Nezareti mektupcu muavin-i evveli Kanlıcalı Said Bey oldukça edanî-i rüzgârdandır.

Ne hikmet ? Memduh Paşa'nın maiyyetinden yetişen ve bahusus mühürdarlığında bulunan kimseler ahlâk-ı zemime muallim olacak kadar bayağı bir tiyete malik oluyorlar, işte numunesi, biri mühürdar Hasan diğeri bu Said Bey.

Said Bey Memduh paşanın mühürdarı iken onu da jurnal ederek mesleğine germi vermiştir.

Kendisi emniyet-i Şahaneyi kazanmış bu emniyet sebebiyle birdüzüye velinimetini iğfal eylemekte bulunmuştu. Kendisi atide görüleceği vechle Kanlıca ve Çubukluda ikamet eden Hidiv-i Mısır⁶ hazretlerini tarassut⁷ eder ve ettirirdi.

Biraderi Suriye mektupcusu Rafet efendinin ittisafatından bahisle Suriye'den bakın nasıl şikâyet olunuyor:

“Nafia mektubi muavini Kanlıcalı melun Said'in biraderi olup Leon merkumun Dahiliye Nezareti mühürdarlığında bulunduğu sırda nazır-ı esbak Memduha sebk eden hidemat-ı rezilânesi mükâfaatı olmak üzere Suriye Vilayeti mektupculuğuna tayin edilmiş olan cühelây-ı ümmetten alçak deni Refet'in bundan on mah mukaddem gerek mutasarrıflığı vekaletinde bulunarak liva-i mezkurede tahrirat müdür muavini İhsan

⁵ Tenkis: Azaltmak

⁶ Hidiv-i Mısır: Mısır valilerine verilen ünvanıdır. Mısır Hidivi İsmail Paşa zamanında bu unvan Aziz-i Mısır olarak değiştirilmiştir. (Pakalın; C: 1 S: 814)

⁷ Tarassut: Gözleme

Beyi Mısıra firar edeceğinden bahisle Jurnal ederek ve altı ay kadar taht-ı tevkif ve tarassuda aldırarak bu zavallıya kuvve-i beşeriyenin tahammülü fevkinde ta'zib⁸ edip ve ettirmiş olmasına binaen melun jurnalci Refet'in alçak biraderi Kanlıcalı Sait'ten sirayet etmiş olan hafiyelik saikasıyla irtikab eylediği habaset ve melanet üzerine hakkında takibat-ı⁹ kanuniye ifası için elyevm Dersaadet'te bulunan İhsan beyin mahkeme-i aidesine müracaat eylemesi" diye İncili Çavuş da bir fıkraya tesadüf edilmişse de Refet¹⁰ bey hakkında hüsn-i şahadet edilip bu şikayet biraderinin su-i namından münbais olduğu anlaşılmış olduğundan biz bu havadise itimat edemeyiz.

MUHTAR BEY

Maden ve elektrik imtiyazları sahibi Şeyhülislamzade ahrardan Muhtar Bey ondokuz yaşında balâ olanlardandır. Muayede resminin Yıldız sarayına nakli için jurnal verdiği dair Serbesti Gazetesinin mektub-ı alenisi aynen derc olundu:

“ŞEYHÜLİSLÂMZADE MUHTAR BEYE”

“Geçen sene Kurban Bayramı selâmlık alayının Dolmabahçe Sarayında olmamasına (dinamit atılacak) jurnalinizle sizin sebebiyet verdiğiniz doğru değil midir ?

Ve bu sebeple huzur-ı Padişahiye kadar çıktığınız yalan mıdır? Ve şimdiye kadar haç defa

huzur-ı şahaneye kabul olundunuz ? Ve her kabul oluşunuz gibi hizmete mebni idi?

Ondokuz yaşında Şuray-ı Devlet-i Mülkiye dairesi gibi devletin en büyük mahkemesine aza tayin olduğunuz zaman mahdum beylerden aza var mı idi ?

Yoksa pişdarlık⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ vazifesini siz ifa ederek şuray-ı devletin zaman-ı tesisinden beri kudemay-ı ricale mahsus olan bu gibi makamları nazar zadelere tahsise berhaber olmadınız mı ?

⁸ Tazib: Azap.

⁹ Hasabet: Kötülük

¹⁰ Refet: Refes şeklinde yazılmış.

¹¹ Pişdarlık: Öncülük.

¹² Pişdar: Askerin ilerisinde gider, müfreze hakkında kullanılan bir tabirdir. (Pakalın; C:2 S: 778)

Bu suretle umur-ı devleti çocuk oyuncuğına çevirmediniz mi ? Hazine-i devleti yüksek maaşlarla soymadınız mı ? Hiç bir ihtiyacınız yokken almakta olduğunuz onbeşbin guruş maaşı hangi hizmetinize bedel ahz ediyorsunuz ?

Hangi mekteplerde hangi fenleri tahsil buyurdunuz ? (üçyüzkuruş) maaş alan mekteb-i mülkiye, hukuk, Darüşşafaka mezunlarının bir çok mahiyeleri (13) tedahülde kalmıştır.

Peder-i aliyenizin; idare-i Sabıkanın ahkâm-ı şeriata muagayir olan ittisafatına Sükutunun mükafaatı olduğunu söylerseniz müşarunileyhi de lekellersiniz ve siz de tebriye-i (14) zimmet edemezsiniz!"

Ahmet Muhtar Beyin babası olan Şeyhülislâm Cemalettin Efendi ile ilgili bir jurnal örneğinden sözededen anılardan da kısa bir alıntı yaptım.

"...Cevat Paşanın sadareti sırasında Bağdat ve Suriye deftarlarının yerdeğıştirmeleri hakkında bir irade tezkere-i hususi ile tebliğ edilmişti. Cevat Paşa bu iradeyi Maliye Nazırına bildirmesi gerekirken bu yolu izlememiş tezkere-i hususi yi tezkere-i resmi kabul ederek işlemleri başlatmıştı.

Sadaret müşteşarı normal prosedürün bu olmadığını bildirince Cevat Paşa "padişah tezkeresidir, tezkerinin hususi veya resmi olması irade-i seniyyenin mahiyet ve katiyetini değıştirmez" demişti. Bu durum onun sadaketine bir işaret sayılmış, mükafaat olarak yaver-i ekremlik ünvanı ve hazine-i hasdan yüzelli altın maaş verilmişti. Buna neden olan olay şuydu:

Şeyhülislam Cemaleddin Efendi bir tarihte Viyanadan bir avize getirmişti. Avizenin faturası Reşat Efendi isminde bir komisyoncu adına düzenlenmişti. Bunu gören gümrük memurlarından biri bir jurnal yazarak, Velihat Reşat Efendi'nin Viyana'dan bir avize getirterek Şeyhülislam Efendiye hediye ettiğini arz etmişti. Cuma namazı sırasında Hünkâr durup dururken avizeden bahsedince durumu biraz kavrayan Cemaleddin efendi, avizeyi derhal, Cuma selâmlığını müteakip kâhyası ile Hünkâra takdim etmişti. Bunun üzerine hünkâr kâhyayı yüksek bir atıye ile mükafaatlandırmış, bunu duyan Cemalettin Efendi kâhyaya "Bizim

¹³ Mahiye: Aylık, maaş

¹⁴ Tebriye: Temize çıkma

avize ışık verdi diye” lâtife etmişti...” (Tahsin Paşa, s: 147-148, Demiroğlu, Faiz. Abdulhamid’e verilen jurnaller, İstanbul 1955, s: 113-114) Mehmed Cemalettin Efendi Osmanlı Devrinin 117.Şeyhülislâmıdır. Çeşitli zamanlarda olmak üzere toplam 17 yıl 11ay 13 gün süreyle meşihât makamında kalmıştır. (Altınsu, Abdülkadir; Osmanlı Şeyhülislâmları, Ankara 1972, s: 218-221)

Muhtar bey (Ahmet Muhtar) bu Şeyhülislâmın oğludur.

Muhtar bey son zamanlarda pederi Şeyhülislâm Cemalettin Efendinin kendisine bahşeylediği Fatih civarında bulunan sigortalı Konağı kasden ihrak⁽¹⁵⁾ eylemekle maznun olduğu şuray-ı ümmet ve Yeni Gazetede görülmüştür.

Bu şahıs da kensini ahrardan addeylemek istediği cihetle erbab-ı hamiyeti dâdar eyliyordu.

Hamdolsun hal ve hareketi gazetelerle naşr olundukça ahrarlık filan herşeyin hakikati tebeyyün etti.

Yeni Gazete nihayeti “acaba deli midir” sözüyle hitam bulan bir makalesi Muhtar bey hakkında yazıldığına bir çok kimseler kani olmuştur.

Yaşasın Meşrutiyet

Kahrolsun müstebid ve münafıklar

Muhtar beyin makar beyninden iken iki sene evvel irtihal eyleyen Hoşgöy-şehir⁽¹⁶⁾ Muhsin beyden rivayet olunur ki:

Muhtar beyle bir akşam beraber oturuyordum Muhtar bey yeni imtiyaç almıştı bana döndü pür neşe ve neşat dediki:

“-Muhsin; bizim işlerimiz yağmagirlikten başka bir şey değildir. Ben kendime mahiye binbeşyüz lira varidat teminine çalışıyorum, her zaman bir olmaz benim zann ve itikadımca bu devlet behemal münkariz olacaktır, o halde bizim gibiler tabii iş bulamayacaktır, halbuki bu memleketin havasıyla vücudum imtizac eyleyip şimdiki maişetimi hiç bir zaman terk etmek istemediğimden ve memleket istila olununca Avrupa gibi herşeyin bahası artarak geçinmek güçleşeceğinden o zamanki refahım şimdiden temine mecburum” vah eyvah yazık bu millet-i masumeye.

¹⁵ İhrak: Yangın

¹⁶ Şehir: Şöhretli

Muhtar beyin imtiyazlı olduğuna itiraz eden rical-ı devletten bir zat ile muhaveresi aynen nakil olundu:

–Devlet bu imtiyazatı bana vermeğe mecburdur bu bir nevi tazminatır.

–Sebep nedir ?

–Çünkü ben ikmal-ı tahsil için Avrupaya gitmek istedim müsaade olunmadı vücudum alil olduğundan bir ay tedavi yine Avrupaya gitmek istedim yine müsaade olunmadı sonra bu noksan tahsil ve vücud-ı alil ile hangi idare beni istihdam eder bunun için Avrupaya azimetime müsaade olunmamasına mukabil bir imtiyazat verildi.

–Muhtar Bey haksızsınız darılmayınız. İstanbul'un hangi mekteb-i alisinden ve hatta idadisinden çıktınızki elde ettiğiniz tahsili ikmal için Avrupaya gidecektiniz ? Farz edelim ki gittiniz ve ikmal-i tahsil edip geldiniz Avrupada hakikaten ikmal-i tahsil edip gelenler sizin şimdi aldığınız onbeşbin kuruş aylığın onda birini alamıyorlar daha ne istersiniz vücudunuzun maşallah sapasağlam olduğu her geceyi Beyoğlunda geçirmenizle sabittir, farzedelim vücudunuzda alil olsa nihayeti nedir ? ölüm değil mi ? Bu devlet sizin ölümünüze sebep olsa –Pederinizden sonunuz – bir adamın diyeti bir miktar paradır yoksa binlerce altın değerindeki madenler değildir milletin hukukuna tecavüz etmek ayıptır; günahtır Muhtar Beyin yolsuzluklarından babası mesul olamaz.

YUSUF ETVAN BEY (17)

Sabık Adliye Müfettişi ve Bingazi mebusu Yusuf Şetvan Bey hafi-yeliğine binaen meclis-i mebusandan ahrar olunmuştur ki mumaileyh hakkında Bifa Mebusu Arif İsmet Beyin Meclis-i mebusanda alenen vuku bulan beyanatı aynen nakil olundu.

“Şetvan bey hakkında esbab gösterilmiş, bugün karar verilmek üzere tekrar mesele Meclis-i Âliye arz olunuyor onbeş senedenberi alem-i matbuatta bulunuyorum Şetvan bey namı erbab-ı namusu tadhiş eder bu ünvanın hamiyetbend insanlarda müthiş hatıratı vardır.

¹⁷ En ağır hakaretlere maruz kalanlardan biri de Yusuf Şetvan Beydir. İkinci Meclis-i mebusana Bingazi mebusu olarak giren Yusuf Şetvan Bey, Biga mebusu Arif İsmet Beyin “Şetvan Bey namı Erbab-ı namusu tethiş eder, bu ünvanın hamiyetli insanlarda müthiş hatıratı vardır” sözleri üzerine heyet-i umumiye kararı ile meclisten çıkarılmıştır. (Demiroğlu Faiz, Abdulhamit'e verilen jurnaller, İst. 1995, S: 24)

Kendi hissiyatıma göre söylüyorum Şetvan bey bu pâk ve nezih meclis-i âlîde bulunamaz (alkışlar)”

Şetvan beyin tercüme-i haline gelince: kendisi evlâd-ı arabdan olmak haysiteyile sabık Feraşet-i (18) Serife vekiline mensup idi.

Esbak Emir-i Mekke (19) ile valinin arasında zuhur eden husumet üzerine Feraşet-i şerife vekili telif-i beyne memur edildi. Şetvan Beyi de hizmet-i kitabetine aldı Şetvan bey Taif’de Feraşet-i şerife vekilinin bir mektup veya telgrafını hilaf-ı hakikat olarak tanzim eylediğinden müşarunileyh tarafıhdan tard olunmuş ve kemal-i sefaletle İstanbul’a avdet eylemişti ne yaptı bilinemez !.

Kendi İzzet Paşaya mensup olmakla beraber daha bir çok erkan-ı mabeyn tarafından iltizam olunmakta idi.

Meclis-i mebusanın bu gibi eşirraya makarr olunmasına imkan bırakmayan heyet-i celileye bütün millet-i Osmaniye samim-i candan arz-ı teşekkürat eyliyor;

İZZET BEY

Maliye Defter-i Kebir müdürü olup İzzet Paşanın makarribinindedir. İlan-ı meşrutiyeti müteakip memuriyetinden azl ve ihrac olunmuş ise de bilahare memuriyete iade olunmuş ve fakat kalem-i ketebesini terk-i işgale karar verdiklerinden Nazır-ı Maliye Paşa hazretleri keyfiyeti sadarete bildirerek kabul edilemeyeceğini ifade eylemiştir.

Bir meseleden dolayı bu defa üç ay hapse mahkum olmuştur rütbesi ulâ evvelidir.

AGÂH BEY

Harbiyeden çıkarılmıştır rütbesi balâdır.

KADRİ BEY

Serhafiye Kadri beyi bilmeyen veyahut işitmeyen yoktur. Kadri bey adaları teftişe memur idi, su-i ahlâkı işitilirdi Ahmet Celalettin Paşanın efkar-ı münevveresinden istifade ederek müşarunileyhe verilen jur-

¹⁸ Feraşet-i Şerife Vekili: Kâbe-i Muazzama Ferraşlığına memur olanların, İstanbul’da bulunan mümessili hakkında kullanılan bir tabirdir.

Feraşet: Yayma, döşeme, süpürme anlamındadır. (Pakalın: C: 1 s: 606)

¹⁹ Emir-i Mekke: Peygamber Sülâlesinden seçilip Mekke’de oturan ve yetkisinde bulunan kişilerle uğraşan kişiye verilen ünvandır. (Pakalın; C: s: 526)

nalleri takdim eylemediğini arz eyleyip serhafiye olduğu söylenmektedir.

Evail-i hayatında Kadri bey dervişandan olduğunu söyler idi. Rütbesi balâdır, nişanları birincidir.

ANDON GÖCEYAN EFENDİ

Andon Göceyan Efendi Faik Beye mensub olup cemiyet-i rusumiye azalığına kadar irtika eyledi. Kendi milletinin bile su-i nazarını celp eylemiştir. Babası Göçe oğlu Agop Efendi eski Osmanlıların ricâlerinden olup ağır ve kibar bir zattı.

Sultan Murat Han hamis merhum hazretlerine şiddetle mansubiyeti olup vefatında ⁽²⁰⁾ hakan-ı muşarunileyhe ait ve kendisinde mahfuz olan evrak-ı mühimmeyi oğlu olan bu Andon saraya arz ve takdim etmişti. Bomba meselesinden Andon'nun bir ayağı sakatlanmıştı. O münasebetle bir müddet herkes bu herifin şerrinden kurtuldu. Rütbesi ulâ evvelidir.

HAMDİ BEY

Sabık Üsküdar mutasarrıfı Hamdi Bey ki kayınbiraderi komiser Müfit vasıtasıyla Üsküdar ve Kadıköy ve civarı halkına etmediği zulum ve teadi kalmamıştır, Üsküdar ahalisi bunu pek güzel bilirler.

Mutasarrıf bey "Beyan-ı hakikat" namıyla şu aralık meclis-i mebusan ile sahib-i vicdan tarafından mütalaa olunmak üzere bir kitap neşretmişler doğrusu sıkılmak arlanmamak bu kadar olur.

İstibdadın fenalıklarından şikayet ediyor. Kendisi o fenalıklardan hoşlanmıyor ama haksız bir irade tebliğ olduğunu bildiği halde infaz etmek için kendileri alet olduklarını söyleyor namusunu muhafaza ! etmek için alet olmamak lazım gelirken istifa buyurmuyorlar halbu ki bunlar hep desise hep iğfal.

Acaba istibdadın öyle şiddetli zamanlarında beyan buyurdıkları gibi Üsküdar'da münevverü'l -efkar bir mutasarrıf beye şöyle deriz.

Sizin ⁽²¹⁾ on sene Üsküdar mutasarrıflığındaki icraatınız o küçük kitabın muhtevi olduğu vakaiden ibaretmidir ? Maahaza biz bitarafız ; Kitabınızı görünce ekâbir-i erkân-ı istibdattan bir iki kişiye müracaat ederek istizah-ı ⁽²²⁾ keyfiyet ettik. Bakınız ne dediler ; "Hamdi bey mena-

²⁰ Vefasında diye yazılmış

²¹ Sizin, seniz şeklinde yazılmış.

²² İstizah: Gensoru, birşeyin açıklanmasını isteme

fi-i şahsiyesi için her şeyi göze alır.” İhtimalki böyle bir iki şeytanetle şimdi bilemediğimiz bir fırladığı çevirmiştir. Bazı muhabirler hakkındaki muamelatı millete hizmet eylemek nokta-i nazarından değil belki o muhbirlerin kendi adamları olmadığından neşet etmiştir.

Zira malumunuzdur ki heryerde herkesin ayrı tarassut memurları vardı. Bunlar birbirlerine hasım idi. Hepsi yekdiğerini çürütmek isterdi işte Hamdi bey bu hisse mağlup olarak bunları yapmıştır.

Bahusus Hamdi Bey Üsküdar'da re'sen mutasarrıf ve mesul bir memur olduğundan kendisinden başka kimsenin Üsküdar hakkında malumat vermesi işine gelmezdi. Tuhafdır ki devr-i istibdattan kalan husumetini onlara karşı halâ muhafaza ediyor erkân-ı mühimme-i istibdat için sükut etmekten başka çare yoktur. Denilirse ki “biz jurnal vermedik, bize gelen jurnalleri arz ettik” o halde özü kabahatinden büyük olmak üzere hezeyan⁽²³⁾ edilmiş olur.

Zira “Jurnaller birer varakpere-i denaet idi ki gördüğü revaca göre temin-i mevkii eylerdi” o reziller ki büyük büyük makamda herşeye muttali olurken bilfarz ve'l-takdir kendileri yapmasalar dahi padişahın her dakika iğfal olduğunu gördükleri halde nasıl memuriyetlerden çekilmediler, belki bunlar cümleten böyle bir istifaya kalksa idiler padişah o zaman hakaik-i meseleye vakıf olarak juralcılığı lağv ederdi.

Heyhat bu kabilmiydi ki o deniler birer suretle menfaatlerini temin etmişler “millet ne olursa olsun” politikasına tamamiyle tevcih-i eylemişlerdi, memur demek milletin umur ve hususatını gözetici emin bir ecir⁽²⁴⁾ demek olmasına nazaran millet kan ağlarken kesesini dolduran herifler meşrutiyette nasıl memur olurlar; millet nazarında, vekilleri önünde nasıl tebriyye-i zimmet ederler ? olamaz ! adalet varsa olamaz ! bu ekabir-i ekan-ı mühüme-i istibdadi bilfarz bu millet mütehelli⁽²⁵⁾ olduğu kemal-i ulu canibinden dolayı lütfen affetse dahi artık mazinin irkabıyla⁽²⁶⁾ telvis⁽²⁷⁾ olunan ellerini millet işinde tedvire vukelay-ı millet müsaade edemez, çünkü mezun değildir, çünkü vicdan sahibidirler. İşte Hamdi bey hem kel hem fodul darb-ı meseline masaddık olup eski tyinetini hala

²³ Hezeyan: Saçmalama

²⁴ Ecir: Gündelikçi

²⁵ Mütehelli: Donanmış

²⁶ İrkab: Bindirme

²⁷ Telvis: Kirtletme

değiştiremediğinden vaktiyle saraya yazdığı jurnallerin şimdide diğer suretini millete takdim ediyor, buna iki yüzlü nifak derler (neuzubillahi minşerrülmünafıkıym). Merkur Hamdi beye beynelahali Canfesli Mihran tesmiye olunuyorsa da esbabı bilinemediğinden bir kitapla izah eylemleri tavsia ve iltimas olunur.

BEKİR SIKTI EFENDİ

Posta ve telgraf mektubcusu Bekir Sıktı Efendi postahanenin en müteffuz memurinden idi, kendisi İzzet paşaya mensup olup postahanedeki zuhur eden ve idare-i müstebide de muzır addedilen mekatib telgrafnamelerden İzzet Paşa hazretlerini ! haberden eder ve evamir-i lâzime tebellûğ eyleyirdi. Kendisi taşralıdır rütbesi ulâ evvelidir. Bu defa tekaüdüğü icra olunmuştur.

BASURCU AGÂH PAŞA

Arabistandan gelen mütetabbiblerdendir. İmzası daima “tabib-i hazret-i şehriyari” cümlesi ile mündemic⁽²⁸⁾ ve ferid idi.

Merkur devr-i sabıkta hayli bir nüfuza malikti fakat kendisi minküllilvücut adi ve bayağı bir şahıs olmağla o nüfuzu kendine bir makam-ı tevekkür bahşedemiyordu. Her işe burnunu sokar şerir bir şahısdır.

Oğullarının maiyetinde sıfat-ı askeriyeyi haiz memurlar bulunduğu halde mekteb-i idadi-i askeride bulunurlardı.

Maahaza oğlunun çalışkan ve ehl-i edep bir çocuk olduğuna şahadet ediliyor.

BAHRİ PAŞA

Adana vali-i sabıkı ve üsküdar mutasarrıf-ı esbakı Bahri Paşa hakkında hukuk-i umumiye tafsilât-ı lâzimeyi vermiş olmağla itnab-ı mekalden sarf-ı nazar edildi. Adanada aleyhinde bir şarkı vardır.⁽²⁹⁾

BİLÂL BEY

İstanbul vapuru kamorutu Miralay Bilâl Bey dahi bunlardan olup devr-i istibdatta namı sayılan ashab-ı nüfuzdan idi.

²⁸ Mündemic: İçinde bulunan

²⁹ Şarkı verilmemiş.

Maliyenin tazyik-i tam altında bulunduğu bir sırada asakir-i şaha-neden hiç kimsenin terfi edilmemesine ve hariçden dahi kimseye zamm-ı maaş olunmamasına karar-ı kati verildiği zaman ilk defa bu karara karşı miralaylığı istihsal eylemişti.

Hamdolsun devr-i hürriyet bu karayüzlüyü de ortadan kaldırdı.

BABA TAHİR

Merkum bazı emsali vechlie devr-i istibdattın bile haysalasından taşan haydutlardan idi.

Matbaasının en muhterem muharriri Nazif Sururi olmasından kendisinin ne makule şahıs olduğu anlaşılabilir. Merkumun devr-i istibdatta çevirdiği fırıldakların had ve hesabı yoktur. O sayede rütbe-i balâyı ihraz eylemiş ve birinci rütbelerden nişanlar almıştır. Vaktiyle kendisi (Malumat) ve (Servet) namıyla iki gazete çıkarır idi. Gazeteleriyle bir çok ticaretgahları haraca kesmişti.

Ezcümle Terkos su kumpanyasına gidip Terkos gölünde domuz naaşı bulunduğunu haber aldığını ve beynelislâm nefret edilen bu hayvanın mezkur mansibta çıktığını gazetesiyle ilân edeceğini söyleyerek hayli bir yekûn eden meblağı elde etmişti.

Nihayet devletin nişanını taklit ederek bazı hahişkân ecanibe ve şuna buna para ile nişan satmağa başlamış ve güya iradelerini istihsal ettiğini söyleyip Servet Gazetesiyle neşreylemiş ve bu sahtekârlık haber alınınca onbeş sene kürek cezasına mahkum olmuştur.

İlân-ı hürriyeti müteakip mücrimin-i siyasiyenin affolunduğunu gören mücrimin-i adıye icray-ı rezaletle başladıklarından merkumunda da sadaka-i hürriyet olarak af buyurulmaları üzerine Baba Tahir de beşşeneden beri mevkuf olduğu zindandan çıkmış ve gazetesini tekrar neşre kalkmış ise de kendisi zaptiye nezareti tahtında bulundurulduğu gibi gazetesi de neşr ettirilmemiştir.

Matbuat müdür-i sabıkı Kemal Bey dahi Baba Tahirin refikinden olduğu malumdur. Tesadüfat-ı garibedendir ki Tahir evvelce matbuatun başında belâ iken “Ebulmakbul Kemal” adı yazıcı idi. Tahir hapis oldu. Makamını Kemale bıraktı. Kemal ortadan çekilde Tahir mahpustan kurtularak ortaya çıktı. Fakat eski çamlar bardak olduğunu unutmaması lazımdır.

TÜYSÜZ TAYYAR

Adi bir matbuat kalemi katibi iken birdenbire şuray-ı devlet tanzimat dairesi azalığına tayin olunmuş ve sonra tenzil-i ⁽³⁰⁾ sınıf ettirilmişti.

Bereket versinki tensikatta büsbütün deff olundu.

ATA BEY

Jöntürkler aleyhinde Ata Beyin bazı jurnalleri olduğu rivayet edilmiştir. (asr)

ZİYA BEY

Divan-ı umumiye müfettiş-i sabıkı evzal ve edaninin en büyükle-rindendi.

Kendisi ilân-ı hürriyeti müteakip Avrupaya firar eylemiş ve Avrupa ceraidine (ceridelerine) kendi melanetlerini jurnallerini kendi lisaniyle ikrar eymişti.

Ziya Bey kuvvetli bir iltimas ile Düyun-ı Umumiye ⁽³¹⁾ geldiğinden infisaline kadar maaşı verilmiş ise de Düyun-ı Umumiye memurini bir polis hafiyesi demek olan böyle bir casusun Düyun-ı umumiye muamelatını teftiş edemeyeceğini söyleyerek memuriyetini kabul etmişlerdir.

Merkum hayli canlar yakmış, ocaklar söndürmüş olan eşhas-ı delileden olup ecanibe karşı devletin böyle bir casusunu müfettiş-i resmi suretiyle Düyun-ı Umumiye memur eylemek ve buna vesalet etmek doğrudan doğruya millete bir ihanet demektir.

³⁰ Tenzil: Tetzil şeklinde yazmış.

³¹ Düyun-ı Umumiye: Fransızca Dette Publique, kamu borcu demektir. Osmanlı Devletinin çeşitli zamanlarında aldığı borçları ve faizi ödemede çektiği güçlük sonucu 1875'te Osmanlı Hazinesinin iflas etmesi dolayısıyla, Avrupa devletlerinin alacaklarını garanti altına almak için oluşturdukları bir idarenin adıdır. Muharrem Kararnamesi diye bilinen bir belge ile Düyun-ı Umumiyenin tesis kabul edilmiş 1881 de Daire göreve başlamıştır. Lozan'dan başlayarak tasfiye olunan Düyun-i Umumiye Dairesi Paris itilafnamesiyle alelade bir borç olarak kabul edilmiş sonradan borcunu ödenmesiyle de tarihe karışmış idi. (Pakalın; C:1 s: 487)

HAKKI BEY

Sabık Adliye azası ve şehremaneti azalığından mahrec Hakkı Bey hakkındaki su-i zann pek ziyadedir. Her işin altından çıkar.

Büyükada'daki hayat-ı neşe-i efsası kapatmalar ⁽³²⁾ meselesi acaba devam ediyor mu ?

CEMAL BEY

Galata Gümrüğü Nazır-ı Sabıkı Ceal Bey Yıldız jurnalcilerinden idi. Bunun da maiyeti vardı Cemal Bey cülus-ı hümayunda hapisanede bulunup hapisanedikilerin defter-i manzur-ı ali olduğu sırada bunun ismi görülerek künyesinde ketebeden olduğu beyan olunduğundan naşi muceb-i merak olarak aff-ı umumiyeyi müteakip celp edilmiş ve o sıralarda da ⁽³³⁾ hafiyelikte başladığından var kuvvetiyle bu işe başlamıştır.

Bir zamanlar Hacı Ali Paşanın nüfuzunu az alaya varacak kadar kuvvetlere sahip olmuş ve sonraları ise kendisine ehemmiyet verilmemeye başladığından bazı vükalâya dalkavukluğa kadar tenzil eylemiş ve maahaza kendisine verilen jurnalleri Saraya vermiştir. Şu kadar ki o zamana göre mevkiinin ehemmiyeti olup meselâ Avrupa'dan gelebilecek her nevi evrak-ı muzırna veya alet ve edevat-ı mefsede Galata ecnebi gümrüğünden geçebileceği cihetle nazır-ı merkumun orada bulunmasından naşi memuriyeti kendisine her zaman bir mevkii-i mühim bahis eylemekteydi.

Cemal Beyin seraskeri sabık Rıza Paşaya mansubiyeti olduğu dahi rivayet edilmekte olup daima muşarunileyhin konuklarına gelip gitmesi bu rivayeti teyid eylemiş balâ rütbesini ve birinci rütbeden Osmani ve mecidi nişanlarının ve altın ve gümüş imtiyaz ve altın likayat madalyasını haiz idi, bunu da söylemek ve veacib-i hakşinasidendir ki kendilerinden ⁽³⁴⁾ mazarrat gören hiç kimse bilinmemektedir.

SAAETTİN PAŞA

Merkez kumandan-ı sabıkı olan bu şahs-ı sefih hertürlü kalıplara girmiştir. Bir zamanlar Zaptiye Nazır-ı Şefik Paşa ile Politika müttehimini

³² Açıklama yapılmamış

³³ Sıralarda: Sıralarda şeklinde yazmış.

³⁴ Kendilerinden: Kendilersinden diye yazılmış.

isticvab⁽³⁵⁾ eder dairesi dahilinde erbab-ı namusu nefer tayiniyle tevkif eylerdi. Binaenaleyh vazifesi kumandanlığından ziyade hapisane bekçiliği idi.

Merkumun hakkında gazetelerde bir hayli tafsilata tesadüf olunduğu gibi bu kere dahi Mahir Paşa gibi vasıl-ı diyar -15 adam olduğuna dair bir şayia çıkmış ise de ahiren tekzip olunmuştur.

CEMAL PAŞA

–İkinci sınıf meyanında dahi maiyetiyle gösterileceği vechle Bab-ı Ali merkezine memur-ı saderet-i seryaver-i sabıkı Boyalı Cemal birinci sınıfta derece-i hizmetiyle mütenasip ehl-i gayretten ! olmasına nebni burada da namını zikr eylemeyi vecibeden gördük.

Paşa Sarayın fevkalade emniyetini kazanmış idi, hatta maarif nazır-ı esbakı Zühdü Paşanın cenazesi Bab-ı Ali önünden geçerken o zaman sadrazam bulunan Said Paşa daire-i Sadaretten çıkarak bir müddüt cenazeyi takip eylemiş ve bunu göran Boyalı melun hemenbajurnal saraya malumat vermiş ve cevaben Cemal Paşa Sadramazı ne için dışarı çıkarttığı sual edilmiştir. Düşünmeliki Cemal Sadrazamları tevkif edebilecek bir nüfuz ve iktidara bile sahip imiş !

Bıyığı boyalı sahte genç olan bu şeririn etmediği alçaklıklar kalmamıştır ki bunlar risale şeklinde ayrıca teşhiré lâyıktır.

Ezümle sadr-ı esbat Refet Paşa merhuma maişetin adem-i kifayesinden bahs ederek rütbesinin bir derece terfi- ile ordulardan birinde istihdamına delâlet etmesini ve buradaki vazifesi bir nevi jurnalcilik olduğundan vicdan azabına uğradığını yanıp yakıla söyler. Merhum da buna inanarak ricasını esef edip rütbesinin ferikliğe ordulardan birisine gönderilmesini batezkere-i hususuye arz eder, tezkere gide dursun beri taraftan boyalı habis hemen saraya bir jurnal verip sadrazamın kendisini ordulardan birine feriklik ile göndermek istediğini ve bundan da maksadı Sadrazamın gizli ve mühim ve zat-ı şahane aleyhinde bir teşebbüsü olup teşebbus-i mezkûrun kendi tarafından tahkikine imkân kalmamak esasına müstenid olduğunu söyler.

Nihayet ferikliğe terfi olunarak memuriyetinde ibka olunduğu gibi Sadrazam RefetPaşa dahi şiddetli bir tevcihe duçar olarak umur-ı devlet ve milletin büsbütün muattal kalmasını intac eder.

³⁵ İsticvab: Sorgulamak

Mahasıl bu adam manay-ı namı ve sahihle devr-i istibdadın en son mertebede yetiştirdiği rüzelâdan olup ahlaksızlıkları içinde dahi yine başka türlü ah-lâksızlıklar mevcut idi. Ferik üniformasıyla ⁽³⁶⁾ kumara gider, hile yapar masa başından alenen dur olunduğu gibi dayak yer yine utanmazdı. Cahil, iki söz söylemekten aciz gayet kaba öküz ⁽³⁷⁾ gibi bir şahs-ı adidir.

ZEHİ PAŞAY-I MAŞAY-I SEZAY-I TEMAŞA MAHAŞA SÜMMÜ HAŞA VE YUHAŞA !! SALAHİ BEY

Asaletiyle beraber jurnalcılık edenlerden biri de budur. Telgraf ve posta nezareti meclis-i idare riyasetine nail olmuştur.

Hayli bir fazıl ve malumatı olup evvelce sermuharriliğinde bulunduğu Nikolayidi efendinin Servet Gazetesinde şimdi yine ahz-ı mevkii eylemiştir.

Bütün Gazeteler Rumlar ile milel-i saire-i Osmaniye arasına Servet Gazetesî vasıtasıyla tefrika düşürüldüğü halde Salahi Beye hücum-e-i azm etmişlerdir.⁽³⁸⁾

TAHİR PAŞA

Taşkıyla Divan-ı Harbi rical-i mühimmesindendir. Meşrutiyetten sonra pek çok şikâyetçileri zuhur etmiştir ki ekserisi mağdurin ve mazluminindir.

Divan-ı Harbde masumiyeti mahkum ederken bir taraftan gülmesi ve eğlencesi ile meşgul olurmuş.

İKİNCİ SINIF HAFİYELERİN LİSTESİ

Hafiyeler tarassudgâh ve Merkezlerinde kimler memur imiş.

Evvelâ şunu söyleyelim ki merkez demekten maksadımız oraya memuren suret-i hafiyede gönderilen casusların gezindikleri ve tarassut ettikleri mahal demek olup yoksa orada bulunanların hafiyeliği kasıt ve murad olunmamıştır.

YILDIZ CİHETİ

Zülüflü İsmail Paşa, Kabasakal Mehmet Paşa, Palabıyık Kenan Paşa, Vasıf Paşa, Şefik Paşa ve aveneleri tarafından.

³⁶ Boyalı Cemal

³⁷ Üniformasıyla: Üniformasıyla şeklinde yazılmış.

³⁸ Öküz: Orkuz şeklinde yazılmış

BEŞİKTAŞ CİHETİ SARIYERE KADAR

Muhafız Vasıf Paşa tarafından.

BAB-İ ALİ

Sadaret seryaver-i sabıkı Boyalı Cemal Paşa ile Kabasakal Mehmet Paşa avanesinden baha-i vesaire tarafından.

MEKATİB-İ ASKERİYE

Zeki Paşa, Zülüflü İsmail Paşa, Eczacı Refik Paşa ve avanesi tarafından.

BEYOĞLU CİHETİ

Esbak mutasarrıf Kayserili Hamdi Bey ve avanesi ve mukaddema Fehim Paşa ve Süreyya avanesi tarafından.

İSTANBUL CİHETİ VE MEVLEVİHANELER

Zaptiye Nazırı Şefik Paşa, Alaybeyi Hafız ⁽³⁹⁾ Sabri Bey, Polis müdürü Mazhar Bey ve Kadirhane Şeyhi Ahmet Efendi, Fehim Paşa ve meşayihden bir-iki zat.

ÜSKÜDAR CİHETİ

Mutasarrıf esbak Hamdi Bey ve Musa Bey tarafından.

ÇAMLICA VE ŞEHZADEĞAN KÂŞÂNELERİ CİVARI

Kabasakal Mehmet ve avanesi taraflarından.

BAB-I SERASKERİ

Merkez Kumandan-ı esbakı Saadettin Paşa tarafından.

FATİH

Şefik Paşa Efe Mehmet Efendi, Sivaslı İsmail Efendi, İshak Efendi, Yusuf Efendi, Osman Sabit Efendi.

MEDRESELER

Büyük Kavuklu Osman Efendi tarafından.

ŞEYHÜLİSLAM KAPISI

Cemal Bey, Kazasker Ali Bey, Bodrumî Hüseyin Yeniköy naibi Haydar, Eyüp kadısı Nureddin Efendiler tarafından.

³⁹ Hafız: Hafit şeklinde yazılmış.

ADALAR CİHETİ

Serhafiye Kadri Bey, Kaymakam Necip Bey, Mukaddema Rıdvan Paşa avanesi, Halil Rifat Paşazade Müteveffa Cavid Bey ve müteveffa Gani Bey tarafından.

LİMAN DAİRESİ

Kabasakal Mehmet Paşa tarafından.

MAKRİKÖY VE AYASTEFANOS CİHETİ

Mazhar Paşa, Osman Bey, Kabasakal Mehmet ve Şefik Paşaların avanesi tarafından.

ŞİŞLİ CİHETİ

Evvelâ Rıdvan Paşa, badehu Reşit Paşa ve Semih bey tarafından.

TERSANE

Hafiye Ahmet Paşa tarafından.

YILDIZ SERGİ DAİRESİ

Fotoğrafi Ali Sami tarafından.

ANADOLUHİSARI, KANLICA, ÇUBUKLU CİHETİ

Nafia Mektupçu muavini Said Bey ve Deftir-i Kebir Müdürü izzet Bey tarafından.

NEFS-İ ZABTİYE

Şefik Paşa tarafından.

BİLUMUM TEKAYA VE ZEVAYA

KADİHANE Şeyhi Ahmet Efendi ve onuncu daire-i Belediye sâbık-ı müdürü Hüseyin Bedrettin tarafından.

KADIKÖY CİHETİ

Eczacı Refik Paşa tarafından.

BEYKOZ CİHETİ

Halis Efendi vesaire tarafından tarassut olunmakta idi.

ÇETELER KİMLERDEN TEŞEKKÜL ETMİŞ?

İşte çetelerin reisi merkurun olup mümkün olduğu kadar tercüme-i hallerini neşre ibtidar ediyoruz.

ZÜLÜFLÜ İSMAİL PAŞA

İsmail Paşa Sarayın rükn-i (40) mühimmininden olup teknil askerleri ve bahasus mekatib-i askeriyeye mensup olanları da müşirinden nefesine kadar korkutmuş idi!

Zeki Paşa İsmail Paşadan daha pek büyük rütbeyi haiz olduğu halde yine korkuttuğunu kaç defa itiraf eylemiştir.

İsmail Paşa fenalıktan zevk alır. Can yakmaktan katiyen müteessir olmaz denilebilir ki kalpsiz yaşayan bin mahluktur.

Mekatib-i Askeriye de pek çok talebe eczacı Refik ile bunun yüzünden neyf ve tagrib (41) veya mahv ve nabud edilmişlerdir. Mekteplerde talebeden biri biraz cüret ibraz etse o cüreti o talebenin her felakete uğramasına kafi idi. İsmail Paşanın kendi çocukları da varken alemin evlâdına reva gördüğü mazalim kendisinde evlad muhabbeti olmadığına en büyük delildir.

Mamafih oğulları kendi gibi zulmeden olmayıp son derecelerde namuslu ve çalışkan oldukları cihetle mekteb-i Harbiye-i Osmaniye talebesi gibi kalpleri her türlü şaibe-i ırzkâriden azade muhterem ahrarın meyanında arkadaşça bir yer bularak tahsillerini ikmale çalışmaktadırlar.

İsmail Paşanın akrabasından Mazhar Beyin birgüna kötülüğü görülmemişse de pek kabul olunamayan rivayete nazaran Paşanın jurnallerini yazarmış.

İsmail Paşanın (Zülüflü) jurnallerinden bir örnek.

Bu defa yine makamı vâliye seraskerinden Levazımatı Umumiye Riyaseti vekâletine Feriik Mustafa Paşa namında bir yâdigarı tâyin buyurmuşlar. Böyle Hüseyin Avni, Süleyman L-anetullah-ı aleyh mel'unlarının yerini bilen Osman Paşa ile Serasker Rıza Paşa kullarının yâdigarlarıdır. İşbu Mustafa Paşaya Dini Bütün Kayseriyeli Mustafa Paşa derler, dinden eser yoktur. Dinsiz olur da pâdişahına, halifesine muhip ve sadık olabilir, bu ise hâindir. Vaktiyle Piyade Dairesinde iken, ne vakit kurtulacağız diye aleniyete yakın ilan-ı hiyanet ederdi. Düstur-u Mücahidin-il İzzeddin namında bir eseri olup hal'den bin sene evvel yazıp tab'ı ettirmiş. Bu eserinde pâdişahın meşru' emrine itaat edilir, diye yazmıştır.

⁴⁰ Rükün: En önemlilerinden biri

⁴¹ Gurbete gönderme

Ve yine bu eserinde pâdişahın en büyük adamlarını tadat ettiği sırada Hüseyin Avniyi zikretmiştir. Daha acip ve garibi bu eser Yusuf İzzeddin efendi kuralları namına olup Hüseyin Avni marifetiyle verilmiş ve Yusuf İzzeddin efendinin imzasıyla mazharı mükâfat olmuştur. Yusuf İzzeddin efendinin pederi, pâdişahı, vilinimeti âzamı hakkındaki fikri ve kalbi buradan dahi anlaşılıyor ferman... (Turgay Asaf; İbret, İstanbul 1955, S: 41)

İşin aslı: Mazhar Beyin hariciyeden ihracı ve gazetelerin lisansına düşmesi gibi vartalara uğraması ne kadar muktedir olsada sinninin ⁽⁴²⁾ ve mesleğinin fevkinde nail olduğu rütbelere ve meclis-i maarif-i askeri riya-seti herkesin gözüne battı, tabiyatıyla alemin su-i zannını üzerine celb eyledi.

İsmail Paşanın safha-i hayatında gayet mühim bir vakadan 312 senesinde ki vaka-i müellime-i nadirdir.

VAKAİ MEZKURE:

Numune-i Terraki müdürü Nadir'in İsmail Paşaya vaki olan ifşaatı üzerine sese-i mezkurede ahrar-ı memleket baştan başa neyf olunmuştur.

O ahrar-ı memleket ki esas inkılâbı o zaman istihzar ederek katiyen vücuda getirecekler di. Bunlar meyanında numune-i terraki ders nazırı Hüseyin Avni ve Tarih muallimi İhsan Beyler dahi vardı.

Bunların cümlesi neyf buldukları halde nadiren ifşaatına mükafaten ⁽⁴³⁾ Aşiret mekteb-i Alisi müdüriyetine tayin olunmuş ve sarayda haylice bir nüfuz istihsal eylemiş idi.

Fakat sonra bu da nasılsa Halep Maarif müdüriyetiyle Halep'e izam olunmuştur.

Nadir bu vakayı sarhoşlukla ağzından kaçırdığını söylemişse de hakikat-ı keyfiyet böyle olmasa gerekir. Bu vaka esas inkılâba ait olup İttihat ve Terraki Cemiyeti işte bu zaman teessüs eylediğinden ehemmiyet-i fevkalâdeyi haizdir.

Demek ki İttihat ve Terraki Cemiyet-i muhteremesinin ilk icraatını akim bırakan bu yadigar-ı zaman Zülüflü İsmail olmuştur.

⁴² Sin: Yaş

⁴³ Mükafaten: Mükafat şeklinde yazılmış.

İSMAİL PAŞA HAKKINDA

Hüda göstermek üzere sanki bin enmüzzec-i zillet
Türab-ı cismine çirkin mezelletten katılmıştır.
O zaid cismiki hak-i siyahtan halk eden mevlâ
Mülevves şahsını bir bok kadar alçak yaratmıştır...

KABASAKAL MEHMET PAŞA ⁽⁴⁴⁾

Merkum çerkesü'l-asl olup kölezadedir. Yelpaze şeklinde olan sakalının kendisine bahşeylediği muhabbet-i feyz ve talisine sebep-i muhakkak olmuş idi.

Mehmet Paşa ile Fehim Paşa arasında garip bir rekabet vardı bu rekabet yekdiğerinin mesleklerini sevmediklerinden değil bilâkis yarış eylemekten neşet ediyordu. Rivayet-i mevsukaya nazaran Fehim Paşa Bursa'ya izam olunduğu zaman Mehmet Paşa Hayli mahzuz olmuş imiş Mehmet Paşanın oğlu olup o da hayli nüfuz sahibi olan bir yüzbaşı babasının avanesiyle bir gece ecanıpten birini Beyoğlu cadde-i kebirinde alenen soymuş ve mesele Sefavethanelere aks ederek vukû bulan ilhah ⁽⁴⁵⁾ ve ibrâm üzerine merkum nefy edilmiştir.

Mehmet Paşanın Padişaha o derecelerde sadakati var idi ki yakın akrabasından birine yemin bile: "Padişah peygamber vekilidir. Kendisine hem itaatim hem muhabbetim son derecelerdir. Şöyle bil ki zat-ı şahane bana "Mehmet babanı kes deyü kati bir emir verse besmeleyi çeker arkasından tereddüt etmeden babamı keserim" demiştir.

Merkum bir zamanlar Zaptiye Nazır-ı Şefik Paşa ile beraber politika mücrüminini muhakeme ederdi. Şefik Paşa nasılsa ayağına karpuz kabuğu koyup zaptiye ye devamına mani olmuştu. Merkumun avanesi pek çoktur.

İlân-ı Hürriyeti müteakip İstanbul'da efkâr-ı Umumiye aleyhında galayan eylediğinden hemen def ve tabid edilmiştir.

⁴⁴ Meşrutiyetin ilanından sonra tanımış istibdat memurlarının akibetinden kurtulmak için özel bir vapurla İstanbul'dan kaçan Mehmet Paşa Mudanya'da yakalanıp Bursa, Orhanlı ilçesine sürgün edilmiştir. Buradan İstanbul'a kaçarken yakalanmış, diğer suçları göz önüne alınarak Askeri mahkemede yargılanıp 14 Haziran 1909'da idamına karar verilmiştir ve İstanbul'da asılmıştır. (Bayar Celâl: Bende Yazdım Milli Mücadeleye ve gidiş. İst 1965-1972 C. 1-8, s.346-347).

⁴⁵ İlhah:Üstüne varma.

ECZACI REFİK PAŞA

Eczacı Refik Paşa edani-i rüzgârdandır. Mektepte talebinin cebine, dolaplarına muzır addedilen kağıtları koydurarak jurnal edip mektepten tard ve nefy ettirdiği mütevatirdir.

Bir çok haneleri basıp taharriyatta bulunmuştur. Mabeyn en ziyade tahkik hizmetlerinde kullanılırdı. Ali Şamilden yediği dayak meşhurdur. Ahlak-ı sairesi de pek bozuktur.

İlân-ı meşrutiyeti müteakip İstanbul gazetelerinde görülen havadis berveci-i zkir naklolunur.

Eczacı Refik Paşanın Hayriye hamın namında bir kadının hanesini taharri etmek bahanesiyle muaileyhin mücevheratını sırkât eylediği olbadaki arzuhali üzerine daire-i istindakça tebeyyün etmekle sarik-ı⁽⁴⁶⁾ merkumun tevkifine karar verilmiştir. Ne çare ? Bu jurnalcilik ile tufacılık (cüzi bir istisna ile) iki pašalıkların lâzım-ı gayr-ı mufarıkı idi.

BAĞDADÎ ALİ EFENDİ: Saray kitapçılarından olup ilmiye rütbesinden İstanbul payesini kazanmıştır.

HAMDÎ EFENDİ: Bu dahi saray kitapçılarından, kitapçılar meyânında daha emsali olup eczay-i atiyeye de neşr olunacaktır.

MUKİM BEY

Etibbay-i padişahidendir. Ferik rütbesini ihraz etmiştir. Pederiyle biraderi eshab-ı haysiyet ve namustandır.

SÜREYYA

Merkum, maktul Fehim Paşanın maiyeti efradından idi, kendisi anasıl musevi olup Beyoğlunda adı muhabbet dellalığı ederken Fehim Paşaya çatmış ve Fehim paşanın bu gibi hidematına çok yaramış olduğundan Beyoğlu Zabtiye müfettişliğine tayin olunmuştur. Bu dellal evvelce hizmet-i müeyyübesini görüp parasını aldığı adamları kendi madununda gördükçe rütbe ile kadrinin tevkirini fehimden rica etmiş mütemyiz ve ulâ-i sanisi olmuştur.

Muahharen uhdesine rütbe-i evveli sınıf-ı evveli dahi tevcih olunmuş ise de rütbe-i mezkure halkı tehyic eylemek üzere sadrazam Paşanın

⁴⁶ Sarik: Hırsız

tedbiri semerisinden olmak üzere gazetelerle ilân olunmamış ve fermanı dahi verilmemiştir. Bu gibi eşirranın rütbe ve nişanları sadakay-ı (47) devlet ve milletin kemal-i teessür ve tessüflerini müstelzim olarak hükümetin adalet ve hulusundan büsbütün kat'a ümit eylememişlerdi (48)

O sıralarda Beyoğlu alemince parasıyla ve hakikaten güzelliğiyle tesb-i şöhret eyllenen Arslan Bey namında gayet secii ve mert ve yakışıklı bir gence Beyoğlundaki kadınların yekdiğerine müsabaka edercesine rağbet eylemekte olmasından naşi bu dellal Süreyya Bey çok mahrumiyetlere uğradığından müşterilerini memnun edememiş ve bundan dolayı fevkaledede camı sıkılıp Arslan Beye derunen her gün beddua eylemekte bulunmuş idi.

Fehim Paşa Süreyyayı nezdine aldığı vakit dahi Arslan Beyin rağbet-i mezkuresi yerinde olup Süreyya efendisine hizmet etmek ve bir kadın takdim etmek üzere hasenen şöhretşiar olanlardan hangisine gitse alelekser o gittikleri Arslan Beyin taht-ı nüfuzuna geçmiş olduğunu görmesine artık tahammül edemeyerek mumaileyh Arslan gayet mühim bir iftira eyleyip nefy tefriine sebep olmuştur. kahrolsun pezevenek casus:

İşte böyle rezil ve namussuzlar her türlü taltifata mazhar olup ezan cümle Fehim Paşa bir bayram Süreyyayı Dolmabahçe saray-ı hümayunu kapısında bulundurup teşrif-i hümayun sırasında zat-ı şahaneye bu rezili irae ederek (49) "en sadık bendelerinizden Süreyya Kulunuz" demiştir. (50) Artık dünyalara sığmayan bu melun bilahare Avrupaya firar eylemiş ve Fehim Paşa ile iş görerek ahaliden ve padişahattan aldıkları paradan kendi hissesine isabet eden kısmını Avrupada yemeğe başlamış ve hükümete karşı şantajlar (51) yapmağa cüret etmiştir.

47 Sadakay-ı: asdıkayı şeklinde yazılmış.

48 Eylemişlerdi: eylememişlerdi şeklinde yazılmış.

49 ederk: edevек şeklinde yazılmış.

50 Fehim Paşa'nın Abdulhamid'e yazdığı maruzatlarından aldığımız biriki örnek kişiliği hakkında biraz ip ucu verecektir.

"Cenab-ı rabb-ı mennan padişah-ı kaderdan ve şehinşah-ı cihan velinimet-i bu minnet efendimiz hazretlerine tükenmez ömürler ihsan buyursun amir. Emsal ve akran-ı ziyayın ihsal buyurulmasını istirham eylerim, ferman. Sarfedecek de hiçbir param yoktur padişahım. Yaver-i hususi-i şehriyailerinden piyade mirlivasi abd-i memlükleri Ahmet Fehim" (Demiroğlu Faiz, Abdülhamide verilen Jumaller, İstanbul 1995. S: 123

51 Şantajlar diye yazılmış.

HAFIZ EYÜP SABRİ BEY

Nazım Paşanın zabtiye nezariti zamanından kalıp bir kadın meselesinden dolayı uzlaşmayarak Fehim Paşadan dayak yiyinceye kadar Beyoğlunda Jandarma memuru olan Hafız Eyüp Sabri Bey erkân-ı mühimme-i istibdattan idi.

Üçyüzoniki nefy ve zulmünde merkur bir çok haneleri taharri eylemiş ve bazı biçareyane evlad ve ayalinden ayırarak mabeyn-i hümayuna götürmüş idi.

Mabeynde hayli nüfuza sahip olup merkurun son zamanlarda piyasası düşerek zaptiye nazırı Şefik Paşaya yordaklık etmeğe kadar tenzil etmiştir.

Taacüp⁽⁵²⁾ ve teessüf olunur ki bu gibiler rağbetteh düştükçe kesb-ı selah eyleyeceğine mahiyetlerindeki bozukluktanmıdır nedense mutlaka yine meslektaşlarıyla düşüp kalmadan yapamıyorlar.

Haiz olduğ rütbeleri saraydan almıştı; o rütbeleri ki, bir çok biçare aileleri onun sayesinde kandırarak içgüveysi namıyla damat girip birkaç gün sonra zavaallı kızları başından atıyordu. Süver-i saire ile dahi ahlâksızlıkları söylenmektedir.

ÖMER BEY

Hafız Beyin biraderi olup zaptiye nezaritinde hayli hidematı sebk eylemişti.

Kendisini tanıyanlar komşuluğuna bile kail olamayarak ziftli muşambalar ile evinin manzarasına nail olmuşlardır. Elhazır.

VASIF PAŞA

Beşiktaş muhafızı Vasıf Paşa Hüseyin Paşanın halefidir.

Hüseyin Paşa zamanında Beyiktaş Karakolunda icra olunan mezalim Vasıf Paşa zamanında görülmemiştir. Hele dayak meselesi büsbütün mefkud idi.

Vasıf paşadan bir çok zevat bayan-ı hoşnudi eylemektedir. Kendisi fikra perver olduğu ve resen bir bir jurnali olmadığı söyleniyor. Mahaza vazifesi icabınca başında bir çok memurun vardı. Paşa bunların içinden su-i şöhret ashabını def ve tard eylemişti.

⁵² Taacüp: Şaşma

Basurcu Agah Vasıf Paşa sayesinde Meşrutiyetin eadi-i adaletine teslim olunmuştu.

ŞEYH AHMET EFENDİ

Kadirhane Şeyhi ve meclis-i meşayh reisi Ahmed efendi hafiyelerin en büyük mürşididir.

Bilcümle tekâyada Ahmet Efendinin namı öyle bir dehşet vermiş idi ki tarif olunamaz.

Gerçi bazı ekabir-i erkân istibdada mensup olan Eyüp ve Aksaray ve Salkımsögüt ve Bekâr Bey tekyeleri meşayihi gibi kimselerin üzerinde o kadar ehemmiyeti yok ise de bunların zahrı⁽⁵³⁾ Ahmet Efendi den kuvvetli idi. Ahmet Efendinin avanesi de vardır. ve bir kısmı meşayihdendir. İnkılab-ı ahirden beri ekserinin nam ve nişanı unutulmuş ve bir kısmı da hele hafiyeye listesine isimleri geçmemek için mukabele günleri dervişan ile dua eyleyip tahlilhan oldukları haber alınmış ise kendileri bizce malum olup kesb-i salah eylemelerine intizaren şimdilik isimlerini derç eylemiyoruz. Bizim bu sarf-ı nazar belki dualarının tesirâtı netayicindedir. Şeyh Ahmet Efendinin Hacı Ali Paşaya münasebeti var idi, kızı oğlunda idi.

Bu münasebete binaen Sarayla münasebet peyda eyledi. Fakat Şeyh Ahmet Efendi bilahare Hacı Ali Paşa ile fek-i⁽⁵⁴⁾ irtibat eylediğinden diğer bir efendiye çatmak lâzım geldi ve başkâtime bende oldu.

Meşayihe numune-i imtisal olması icabeden bu gibi zevatın sıfat ve hareketi teessüflere şayandır.

Ahmet Efendinin sarayda gayet büyük nüfuzu vardı. Tekkelerde içtimâ ve fazla tevhid-i kiraatı ve geceleri tekkelerin açılmasını men etmişti.

Minelkadim meşayihe ve bahusus Çelebi Efendi hazretlerine "reşadetlü(lâkabı verilmiş olduğu halde bu lâkabın Veliâht hazretlerinin ismine olan münasebeti hasebiyle halkda Veliâhtın saltanatı için bir fikir hasil olmasına meydan verilmemesini jurnal eylemiş ve bu lâfı ortadan kaldırmıştır.

⁵³ Zahrı: Arkası

⁵⁴ Fekk: Çene

Rivayet-i sahihaya nazaran bu jurnalın zemini bir şeyh tarafından kendisine ilka olunmuştur.

Ve keza “postnişin” sözü dahi makam-ı hilâfete culus manasını tazammun (⁵⁵) eyleyebileceğinden kaldırılmıştır.

İşte bu sebepten naşî Çelebi Efendinin elkabı Salname-i resminden bile tai olmuştur.

Yenikapı Mevlevihanesi yangınında bu bulunmadığı için Rum bahçıvan hakk-ı civare riayeten bostanından su taşırken Ahmet Efendinin avanesi harem dairesindeki konsol ve dolaplarını kırarak evrak-ı muzurra taharri eyledikleri tarihe yazılacak vaky-ı müessifedir.

Biz hüsn zannederek avane-i merkume şu hareketlerine kendiliklerinden cüret edip Şeyh Efendinin bu babda bir emri olmadığını ve olamayacağını ve bir post üzerinde bulunan zatın bu derecelerde irtikab-ı maasi (⁵⁶) eyleyeceğine hiç bir zaman kail olmayacağımızı suret-i cedidede söyleriz Şeyh Efendi badelinkilab memur olduğu meclis-i meşayih riyasetinden infisal eyleyip yerine urefay-ı meşayih-i kiramdan Elifi Efendi hazretleri tayin buyurulmuştur.

Muhaddimininden Ali ve Şükrü Efendilerin memuriyetlerine dahi nihayet verildiği söylenmektedir.

Eğer bu sahih ise (ve’ltezarru.....) nass-ı eclili mucibince babanın hareketinden evlâdın ve evlâdın muamelesinden de muhaza olmaması Lâzım gelirken aksinin ihtiyar olunduğu görülür.

HAFİYE AHMET PAŞA

İngiliz Mustafa Paşının oğlu olan merkum hafiyeh Ahmet Paşa bahadır hafiyelerdendir. Devr-i hürriyette fedaileri orta yerlerde (⁵⁷) dolaşmışlarsa da hiç bir şeye muvaffak olamayarak encam-ı kâr mahkeme hükmüyle hapisane-i umumiye boylamışlardır.

FOTOĞRAFI ALİ SAMİ

Yıldız sergi dairesinin yeni pehlivanı bahriye miralaylarından Ali Sami esafil-i zamandandır.

⁵⁵ Tazammun: Kapsama

⁵⁶ Maasi: Asilik

⁵⁷ Hafiyetlerdendir: Hakiyelerdendir diye yazılmış.

Merkum hayli işler görmüş tahkikatta bulunmuş ise de akibet-i a-dalet-i ilâhiye kendisini yere çarpmıştır.

Başında bir çok avanesi varildi. Karagöz gazetesinde fotoğrafla su-reti gösterilen ve Sadi Beyin Kıbrıs'da Suret-i maişati ve Reşat Efendi hazretlerinden atıye ve maaş aldığı beyan olunan bahriye nazır-ı esbaki müteveffa Hasan Hüsnü Paşanın oğullarından Fazıl beyin jurnali Fotoğra-fi Sami vasıtasıyla takdim olunmuştu.

Fazıl Bey Sami'ye peyday-ı intisap eylediği zaman akdemce firar eylediği Avrupa'dan yeni gelmişti. Fakat rütbesi iade olunmamış ve ba-basından kalan nukud da suyunu çekmiş olduğundan zaruret-i tamme içinde kalmış ve Sami vasıtasıyla saraya keyfiyeti arz eylemekre maztur kalmış idi.

Halbuki Sami Fazıl Bey'in arıza şeklinde vereceği kağıdın mutlaka bir hususu malumat ilave olunup jurnal kılıklı verilmesine lüzum göster-miş ve Fazıl Bey de Kıbrıs'ta haber aldığı işi yazmıştır.

Adada Halil isminde bir zat varmış tavassut etmiş para fırıldakları da dönmüş.

EFE MEHMED EFENDİ

Bu zat Zaptıye Nazırı Şefik Paşanın fathe ⁽⁵⁸⁾ sevk eylediği adamıdır.

Tarz-ı azam ve memuriyetine nazaran hafiye olması zannedilirse de bu zat kimseye jurnal vermediği gibi bazı şikayetlere kendisi de iştirak eylerdi.

MUSA BEY

Dokuzuncu Daire-i belediye müdürü olan Musa Bey vaktiyle Rıdvan paşanın has bendeğanından idi.

Üsküdar'da herşeye karışır ve maiyeti memurinine pek kerih ⁽⁵⁹⁾ lisan istimal ederdi. Rıdvan Paşanın şehremanetinde Musa Bey gayet mümtaz bir mevki kazanmış idi.

⁵⁸ Fathe: Karar

⁵⁹ Kerih: İğrenç

Hatta merkurun müdüriyetindeki su-i istimaline dair olan evrakı emanet meclisinde hıfz edilmiş olduğu halde durmaktadır. Kendisini şikayet edenler mahkum olmuştur. Rıdvan paşanın vefatından sonra ilyas ve Faik ve Emin Beylere devam eder idi.

ZÜHDÜ PAŞA

Faik Beyin süd biraderi olup tayin olunduğu hidametteki su-i istimalati ve hususat-ı saire derdest-i tahkikdir.

HASAN BEY

Memduh paşanın mühürdarı ve kayınbiraderi olan merkurum Dahiliye Nezaretinde pek çok memurinin canını yakmıştır. Kendisi anasıl Kayserili adı bir seyis iken Dahiliye Nazır-ı sabıkı Tarhuncu Memduh Paşa sayesinde Aliyülâlâ olmuş ve pek çok para sahibi olmuştur.

Bacanağını ⁽⁶⁰⁾ jurnal ederek alisenin felaketini mucib olmuştur.

ÜÇÜNCÜ SINIF HAFİYELERİNİN LİSTESİ SARAY EKABİRİNE KİMLER JURNAL VERMİŞ⁽⁶¹⁾ İZZET PAŞA AVANESİ

Hafız Emin Bey, Cemil Bey, Sadık Bey, Arif Bey, Süleyman Nasım Bey, Salih Bey, Ahmet Sami Bey, Hüsnü Efendi, Hasan Sadık Efendi, İsmet Paşa, Sadık Paşa, Nuri Bey, Osman Efendi, Şefik Paşa, Vehbi Efendi, İhsan Bey⁽⁶²⁾, Hüseyin Lütfi Bey, Raif Bey, Dikran Efendi, Jak Horanacı Bey, Kivork Bey, Nabi Bey, Ali Bey, Binbaşı Mehmet Ve Sida Efendiler Sırrı Bey, Abdülmümin Efendi, Hasan Kaid Efendi, Teh Efendi, Mehmed Cebbar Efendi, Davud Efendi, Said Abdullah Bey, Bedii Bey, Hüseyin Bedrettin Bey, İzzet Bey, Yakup Efendi, Hayri Bey, Hüseyin Avni Bey, Yusuf Şetavan Bey, Muzaffer Bey, Memhet Ali Bey, Abdurrahman Bey, Leon Efendi, Reşit Bey, Sadettin Bey, Baha Bey, arif Efendi, Kâzım Bey, Esad Efendi, Bencet Bey, Hakkı Bey, Zühdü Bey, Fevzi Bey, Edip Bey, Hüsnü Bey, Eyüp Efendi, Bilâl Bey, Ziya Bey, İvonaki Bey, Zühtü Bey, Fevzi Bey, İvonaki Efendi, Niyazi Bey, Reşat

⁶⁰ Bacanağını: Bacanahını şeklinde yazılmıştır

⁶¹ Listedeki isimler metindeki yazılışlarına sadık kalınarak aynen okunduğu gibi aktarılmıştır.

⁶² İhsan Bey: İhsan yey şeklinde yazılmış.

Bey, Edhem Bey, Kemal Bey, Kamil Bey, Necib Bey, Bahattin Bey, Eşref Efendi, Şakir Bey, Sadi Bey, Fehmi Efendi, Besim Efendi, Cemal Bey, Kazım Efendi, Refet Bey Diğer Refet Bey, Mazhar Bey, Fahrettin Bey, Namık Efendi, Hidayet Efendi Numan Efendi, Edhem Bey, Senai Bey, Ferit Bey, Yaver Efendi, Corci Bey, Zeki Bey, Abdullah Nazım Efendi, Mansur Efendi, İdris Bey, Tayfur Bey, Hali Bey, Beşir Bey, Muharrem Bey, Naki Bey, Vahip Bey, Yahya Bey, Seyfullah Bey, Arslan Bey, Avni Bey, İshak Bey, Yahya Bey, Ahmed Nesib Bey, Zeynel Bey, Derviş Bey, Nezir Bey, Abdul Nafi Bey, Rahmi Bey, Şaban Ağa, İsmail Ağa, Osman Ağa,

MÜNİR PAŞA AVANESİ

Nabi Bey, Şedid Efendi, Arifi Bey, Agop Efendi, Mihran Efendi, Aristi Di Bey, Ziya Bey, Cemil Bey, Madam Vazil Öjeni Margit, Aıtf Bey, Yaver Ağa, Selim Ağa ve gayrihum

TAHSİN PAŞA AVANESİ

Selim Melhame, Necip Melhame, Habip Melhame, Haşim Paşa, Mehmet Ali Bey, Raşit Efendi, Ali Rıza Bey, Ferdi Bey, Mustafa Rıza Bey, Mahmut Bey, Hamdi Bey, İsmail Paşa, Kenan Paşa, Rüştü Paşa, Sabil Paşa, Sadık Bey, Abdullah Bey, Hüseyin Bey, Diğer Muhtar Bey, Mecit Bey, Ahmet Cemil Bey, Mustafa Efendi, Nedim Bey, Muhiddin Bey, Rasim Efendi, Arslan Efendi, Emin Paşa, Sinan Bey, Rüştü Bey, Şamil Paşa, Abdürrezzak Bey, Perteve Bey, Osman Efendi, Küçük Ali Bey, Selahattin Bey, Yahya Bey, Vasıf⁽⁶³⁾ Bey Bedri Bey, Canip Bey, Namık Bey, Hırsto Efendi, Krikor Efendi, Reşat Bey, Artin Efendi, Şemi Bey, Ziya Bey, Galip Efendi, Mehmet Arif Bey, Asım Bey, Refet Bey, Hadi Bey, Hekkı Bey, Hüseyin Nazım Bey, Lâtif Efendi, Talât Bey, Ömer Lütfi Bey, Necati Bey, Halid Bey, Memduh Bey, Agah Bey, Marih Bey, Avni Bey, Nurettin Bey, Veyçen Efendi, Şeker Bey, Fuat Bey, Ohannes Efendi, Necip Efendi Muhittin Efendi, Ahmet Bey, Nimet Efendi, İlyas Efendi, Salih Efendi, Ziver Efendi, Mihran Efendi, Ahmet İhsan Bey, Bab Tahir, Cemal Bey, Nurullah Bey, Haşim Bey, Salih Veysel Ağa ve Saire

⁶³ Vasıf: Vasık şeklinde yazılmış.

FAİK BEY AVANESİ

Osman Bey, Atıf Bey, Sadettin Bey, Fethi Bey, Cemal Bey, Muhiddin Bey, İbrahim İlhami Bey, Cafer Bey, Ahmet Şevki Bey, Cemil Bey, Ziya Bey, Nazım Bey, Salim Bey, Mehmet Ali Bey, Kâzım Bey, Andon Efendi, Lemi Bey, Yaşar Bey, Musa Bey, Tahir Efendi, Halis Bey, Halis Efendi, Bekir Bey, Tevfik Bey, Kadri Bey, Nuri Mahfi Bey, Seda Bey, Hasan Bey, Mahmut Bey, Servet Bey, Cavit Efendi, Hüseyin Efendi, Tevfik Bey, Fuat Bey, Hamit Bey, Nebil Bey, İsmet Bey, Kerim Bey, Salih Bey, Sadık Efendi Malkon Efendi, Rüstem Bey, Abdürrahim Bey, Lütfü Bey, Mustufa Bey, Galip Bey, Alekiyadi Efendi, Tayyar Bey, Vehbi Efendi, Cafer Bey, Bahri Bey, Hüseyin Nazmi Efendi, Edhem Nuri Efendi, Ahmet Celâl Bey, Fevzi Efendi, Mustafa Ağâh Efendi, Naim Bey, Fuat Efendi, Abdünnur Bey, Ali Haydar Bey, İsmet Bey, Osman Fevzi Efendi, Hurşit Efendi, Mansur Bey, Ziya Bey, Osman Şakir Bey, Nihat Bey, Recep Bey, Ceher Ağâ, Rüstem Ağâ ve gayrihum.

EBULHADİ AVANESİ

Hasan Halit Bey, Süleyman Bey, Şükrü Bey, Mehmet Efendi, Ebulhayır Efendi, Sadık Efendi, Ekrem Bey, Süreyya Bey İhsan Efendi, Sadullah Efendi, Talip Efendi, Torpil Tevfik Bey, Cenap Bey, Sami Bey, Munis Efendi, İshak Bey, Osman Sabit Efendi, ve gayrihum.

MAKTUL FEHİM PAŞA AVANESİ

Cemal Bey, Tahsin Bey, Adnan Bey, Kerim Bey, Fatin Bey, Sunullah Bey, Zühtü Bey, Behcet Bey, Tarık Bey Süreyya Talât Bey, Fuat Bey, Münir Bey, İshak Efendi, Komiser Nuri Ve Ziya Ve Sadık Ve Kemal Efendiler, Cemil Bey, Kemal Bey, Zati Bey, Esat Bey, Hamdi Bey, İlyas Bey, Fahrettin Bey, Necmettin Bey, Sadi Bey, Pehlivan Arif, Sabih Bey, Ağah Bey, Yahya Bey, Abidin Efendi, Hilmi Efendi Zeynel Efendi, Cevdet Efendi, Mehmet Süleyman Efendi, Ali Zifer Efendi, Haşim Bey, Ragıp Efendi, Münir Efendi, Hidayet Efendi, Mecdettin Bey, Nail Efendi, Şükrü Efendi, Fethi Bey, Faik Bey, Hüseyin Efendi, Ömer Tahsin Efendi, Ferhat Efendi, Şahbettin Efendi, Abdi Efendi, Kemal Efendi, Naci Bey Nazif Bey, Galip Bey, Kuzma Efendi, Tahir Bey, Neşet Efendi, Asıf Efendi, Münci Bey Seyit Bey, Ratip Efendi, Abdi Bey, Berhan Bey, Seyfi Bey, Hüsametdin Efendi, Hulusi Efendi, Halit Bey, İhsan Efendi, Tufan Efendi, Malik Efendi, Cabbar Efendi, Selim Ve Rüstem ve Sait ve Kemal ve Sabri ve İskender ve Refik ve Raşit ve Adil Vesaire,

Fehim Paşa (⁶⁴)Almanya seferinin müdahalesiyle neyf olunmasını müteakip avane-i merkume diğer sergedelerin maiyetine girmişlerdir. Ancak bir kısım da dağılmış ve isimleri gayr-ı mazbut bulunmuş olamağla bervech-i balâ derc-i sütun olunamadı.

Eserimizde vefat eden sergedelerin tercüme-i hali zabıt olunmamak itiyat olunduğundan Fehim Paşanın dahi pek mafassal olan tercüme-i hali yazılmamış ise de suret-i vefatını intibahı müstelzim olmak üzere esnay-ı katilde mevcut olan arabacısından işittiğimiz gibi yazıyoruz.

Fehim Paşanın bunun yerlerini alarak çiftlik ittihaz ettiği mahalli beklemek üzere bir çok çoban köpekleri getirir ve bunları talim etmek ve çiftliğe tecavüz edenleri paralatmak için şehirden sokak köpeklerini toplatır ve bunları ile sürerek acemi köpeklere paralatır ve kendi de gülerek bu manzarayı temaşa ederdi edilen mesayih tesir etmez bildiğini yapardı.

İşte paşayı da on gün mukatelinde biaynihi köpeklerin paraladığı gibi parçaladılar. (tecavüzah anseyyiate) ibret -hemicinsinin gayrı olan köpeklere ezayı reva görenler hakkında bile gayretullahın ne suretle tecelli ettiği görülüyor. Acaba hemicinsini duraç-ı felâket eyleyenler ve kendi fenalığını iyi ya da kökü olan diğerin mazarratında arayanlar ne hallere giriftar olurlar.

İSMAİL PAŞA AVANESİ

Mazhar Bey, Mümtaz Bey, Esat Bey, Emin Bey, Rıdvan Bey, Faik Bey, Adil Bey, Şekip Bey, Rıza Bey, Talat Bey, Derviş Bey, Haydar Bey, Rüştü Paşa, Şevki Bey, Yusuf Bey, Refi Bey, Eşref Bey, Mazhar Bey, Nuri Bey, Ve Diğer Emin Bey, Mümtaz Bey, Burhanettin Bey, Reşat Bey, Meret Bey (aslın da murad İdi) Şakir Bey, Şükrü Bey, İhsan Bey, Celâl Bey, Cevdet Bey Nadir Bey, Galip Bey, Ruşen Efendi, Sıtkı Efendi, Ethem Efendi, Kemal Bey, Naci Efendi, Ratip Bey, Hüsnü Bey Ethem Bey, Cevat Bey, Ferhat Efendi, İlyas Efendi, Vasfi Bey, Jozef, Manuel, Muammer Beyler, İhya Efendi, Ömer Efendi, Zülkafel Efendi, Cemil

⁶⁴ Fehim Paşa Abdülhamid'in inandığı tuttuğu paşalardandı. Askeri bir takıma kumanda bile etmediği halde 25 yaşında general 30 yaşına varmadan korgeneral olmuştu. Fehim paşanın taşkınlığına dayanamayan alman elçisi ona doğrudan doruya Abdülhamit'e şikâyet etmiş, padişah sevdiği sadık Fehim paşayı Bursa'ya göndermek zorunda kalmıştı. Meşrutiyetin ilân edildiği gün Fehim Paşa Bursa'dan kaçmak istemiş, yeni şehir ilçesine geldiğinde halk tarafından linç edilmişti. (Bayar Celâl: Bende Yazdım Milli Mücadeleye Gidiş. İst. 1965-1972, C. 1-8, s. 348-351)

Bey, Abdülfettah Bey, Fuat Bey Fikri Bey, Nimettullah Bey, Yusuf Paşa, Şerafettin Bey, Nusret Efendi, Vasfi Efendi, Abdullah Bey, Mehmet Bey, Hazım Bey Zekeriya Bey, Resuhi Efendi, Abdulgaffar Efendi, Sureyya Bey, Sakıp Bey, Şahap Bey, İstender Bey Ahmet Efendi, Rasim Bey, Nazif Efendi, Nesip Efendi, Mehmut Galip Efendi, Raşit Efendi, Rüştü Bey, Mecdi Bey, Ragıp Bey, vesâire

VASIF VE MEHMET PAŞALAR AVANESİ

Nazım Bey, Bahattin Bey, Sırrı Bey, Tevfik Bey, Cemal Bey, Kâni Bey, Sabit Efendi, Murtaza Efendi, Ali Rıza Bey, Nuri Bey, Suphi Bey, Şekip Bey, İzzettin Bey, Ağâh Bey, Salim Bey, Fuat Bey, Hasan Efendi, Diyaver Bey, İhsan Bey, Şemsi Bey, Azmi Bey, Emin Bey, Halit Bey, Esat Bey, Abdülkerim Bey, Necati Bey, Ahmet Nesip Bey, Vasfi Bey, Kemal Bey, Mehmet Bey, Hakkı Bey, İsmail Bey, Hulusi Bey, Hıfzı Bey, İbrahim Bey, Osman Bey, Nafiz Bey, Haşım Bey, Şükrü Bey, Baha Bey, Fehmi Efendi, Mustafa Bey, Halil Efendi, Haydar Efendi, Rıfat Bey, Zeki Bey, Şefik Bey, İsfendiyar Bey, Aziz Efendi, Osman Efendi, Neşet Efendi, Menduh Bey, Rasih Efendi, Abdurrahman Bey, İsmet Efendi, Zahit Bey, Nedim Bey, Hilmi Bey, Salâhi Bey, Şefket Bey, Suat Bey, Zenat Bey, Nail Bey, Ali Bey, Cemil Efendi, Nuri Bey, Tahsin Bey, Behçet Bey, Vethi Bey, Sedat Bey, Nayir Bey, Hamdi Bey, Mazhar Bey, Kudret Bey, Naim Bey, Celâlettin Bey, Kâzım Reşat Bey, İzzet Bey, Münir Bey, Nuri Bey, Mümtaz Bey, Ferudun Bey, Cevat Bey, Kâmil Efendi, Münih Efendi, Asım Bey, Cemal Bey, Mücip Bey, Muhyi Bey, Dilber Bey, Hamdi Bey, Hazım Bey, Ali Bey, Natuk Bey, Nesil Bey, İhsan Namık Efendi, Ali Sabri Efendi, Salim Bey, Şefik Bey, Servet Efendi, Neşit Bey, Ata Bey, Kadri Bey, Kirkor Efendi, Bekir Rıvat Bey, Celâl Şükrü Efendi, Ali Efendi, Nizamettin Efendi, Ramiz Bey, Süleyman Bey, Yusuf Bey, Remzi Bey, Şefkati Bey, Zühtü Bey, Hulusi Bey, Mehmet Efendi, Refet Efendi, Edip Efendi, Asıf Efendi, Tahsin Efendi, Cevdet Efendi, Süleyman Bey, Nebil Bey, Kudsi Efendi, Muharrem Bey, Vecihi Bey, Emin Bey, Komiser Hüsnü Efendi, Cavit Efendi, Veli Efendi, İlyas Bey, Aziz Kamil Efendi, Seda Efendi, Keşif Bey, Vasif Bey, Tahir Efendi, beşiktaş iskelesinde memure Hatice Hanım haneleri teftişe memur Bahriye Hanım, Atıfet Hanım, Behice Hanım, Hürmüz Hanım, Cemile Hanım, Şadan Hanım, Kabile Fatma Hanım, Madam Eleni, Madam Roza,

ŞİFRE KATİBİ ASIM BEY AVANESİ

Ekserisi Hersekli Kamil Beyin vefati ile Asım Beye İntikal eylemiştir. Mütevaffa Asım Bey dahi padişaha envel derecede merbut idiki hususi bir adamına “paşdişahın huzuruna girdiğim zaman Cenab-ı Hakkın huzuruna (65) girmiş gibi bir hale duçar oluyorum” demiştir.

Celal Paşa (Billahare İzzet Paşa'ya ciro olmuştur.) Neyir Bey, Nedit Bey, Nebih Bey, Enver Bey, Saim Bey, Nizamettin Bey, Lütfullah Bey, Macit Bey, Cevat Bey, Ahmet Asım Bey, Nurettin Efendi, Kâmil Efendi, Server Bey, Halil Bey, İsmail Bey, Yusuf Bey, Macit Bey, Kerim Bey, Salih Efendi, Ekrem Bey, Mehmet Bey, Rıdvan Bey, Raif Bey, Cemal Bey, Hüsam Bey, Abdullah Bey, Mazhar Bey, Hakkı Bey, Ohanes Efendi, Galip Bey, Cevat Bey, Sabri Bey, Nesim Bey, Muhittin Efendi, Tahsih Efendi, Faik Bey, Necmettin Bey, Hüdai Efendi, Murat Efendi, Şefket Efendi, Emin Bey, Necip Bey, Saffet Efendi, Tahsin Efendi, Sedat Bey, Cemal Efendi, Vahit Bey, Akıf Bey, Remzi Bey, Derviş Bey, Mucip Efendi, Rasih Bey, Abbas Efendi, Kerim Efendi, Münir Bey, Lütfi ve İmad Beyler, Hasip Efendi, Abdullah Efendi, İrfan Bey, Hikmet Bey, Ahmet Bey, Canip Bey, Abdürrahim Bey, Şaban Efendi, Rıza Bey, Edhem Bey, Adil Efendi, Halim Bey, Hasan Razi Efendi, Bedrettin Efendi, İlhami Bey, Yakup Efendi.

ABDÜLGANİ AĞA MENSUBİNİ

Bodrumi Hüseyin Efendi, Hayrettin Bey, Kâtip Cemal Efendi, Naib Haydar Efendi, Nurettin Efendi, Yusuf Efendi, içlerinden bazıları balâdaki Azım Beyle ibriktar Kâmil Ağaya dahi mensup idi.

ŞEFİK PAŞA AVANESİ

Mazhar Bey, Hafız Bey, Kudretullah Bey, Hayri Bey, Sadrettin Bey, Pertev Bey, Şaban Bey, Saflet Bey, Hüseyin Efendi, Nizamettin Bey, Sururi Bey, Cemal Bey, Nizam Bey, Hasan Derviş Bey, T: Zade Ahmet Bey, Halil Bey, Hasan Rıza Bey, Raşit Efendi, Osman Efendi, İsmail Efendi, Malik Efendi, Ataullah Efendi, Numan Efendi Lütfulu Efendi, Şükrü Efendi, Hulusi Efendi, Haydar Efendi Mehmet Cevdet Efendi, Abdülkadir Efendi, Kemalettin Efendi, Mustafa Efendi, İbrahim Reşit Efendi, Nusret Efendi (66) İsmet Efendi, Sadullah Efendi, Arif Efendi,

⁶⁵ Huzuruna: Huzuyuna şeklinde yazılmış.

⁶⁶ Efendi: Efetti şeklinde yazılmış

Ömer Nuri Efendi, Ahmet Nesip Efendi, Haşım Efendi, Fevzi Efendi, Zeynettin Efendi, Şerif Efendi, Cevat Efendi, Abdülgani Efendi, Nusrettin Efendi, Mahir Efendi, Zeynettin Efendi, Sadık Efendi, Behcet Efendi, Mesut Efendi, Hamit Efendi, Sururi Efendi, Tahir Efendi, Rafet Efendi, Seyfullah Efendi, Remzi, Musa ve Şevki Efendi, Ramiz Efendi, Suphi Efendi, Azım Efendi, Şakir Efendi, Hikmet Efendi, Mustafa Hamdi Efendi, Hilmi Efendi, Fahrettin Efendi, Ferit Efendi, Hasan Talip Efendi, Mustafa Fazıl Efendi, Memduh Efendi, Diğer Haşım Efendi, Küçük Arif Efendi, Rasim Efendi, Seyfettin Efendi, Malik Efendi, Hikmet Efendi, Rahmi Efendi, Necip Efendi, Hüsmen Efendi, Rahim Efendi, Cemil Efendi, Sadullah Efendi, Vahip Efendi, Fazıl Efendi, Şakir Efendi, Abdünnur Efendi, Münir Efendi,

İBRIKTAR KAMİL AĞA AVANESİ

Kâmil Bey, İbrahim Bey, Hüsrev Bey, Cemal Bey, Celâl Bey, Şeh Kamalettin Efendi, Hüsamettin Efendi, Şeyh Balabani Hüsnü Efendi, Ziya Efendi, Bekir Bey, Sadık Efendi, Recai Bey, Ahmet Ağa ve gayrihum.

HAMDİ BEY AVANESİ

İshak Efendi, Mehmet Ali Bey, İbrahim Bey, İsmail Bey, Kemal Bey, Zühtü Bey, Ziver Efendi, Sadık Efendi, Hüseyin Efendi Münir Efendi, Haçadar Efendi, Artin Efendi, Kabril Efendi ⁽⁶⁷⁾ Nedim Bey, Rasim Bey, Cemal Bey, Ali Bey Diğer Kemal Bey, Hasan Efendi, Bilâl Efendi, Cevat Efendi, Adem Efendi, Naci Efendi, Vehbi ⁽⁶⁸⁾ Efendi, Nacati Efendi, Basri Efendi, Ziya Efendi, Müvit Efendi, Mustafa Efendi, Rıza Bey, İsmail Efendi, Hayri Efendi, Şemsettin Efendi, Caver Efendi, Eyüp Efendi, Ramiz Efendi, Malik Efendi, Cavit Efendi, Fehim Efendi, Suat Efendi, Muhlis Efendi, İhsan Efendi, İlyas Efendi, Ratip Efendi, Mümtaz Efendi, Yusuf Bey, Dikran, Cemil, Vasfi, Eleni, Todori, Luka, Madam Anjel.

FOTOĞRAFİ SAMİ AVANESİ

Fazıl Bey, Fatih Bey, Sami Efendi, Hayri Bey, Nurettin Efendi, Tahir Bey, Nusrettin Bey, Nazif Bey, Talat Bey, Zekâi Bey, Ziya Bey, Mösyö Jozef, Ahmet Yaver Bey, Şerafettin Bey, Selâmi Efendi Agah

⁶⁷ Kabri efendi: Gabriel olabilir.

⁶⁸ Vehbi: Vehi şeklinde yazılmış.

Bey, Gayret Efendi, Sezai Bey, Ahmet Sadık Efendi, Nuri Bey, Reşit Bey, Rüştü Bey, Faik Efendi, Ebulhayr Sabit Efendi, Esat Bey, Necib Bey, Zeki Bey, Hüsamettin Bey, Cemal Bey, Ahmet Kazım Bey, Tevik Bey, Seit Bey, Hakkı Bey, Hayri Bey, Recep Efendi, Hüseyin Efendi, Bekir Sıtkı Efendi, Galip Bey, Bahattin Bey, Şükrü Bey, Abdullâtif Bey, Fikri Bey, Ahmet Bey, Halim Bey, Abdülhalim Efendi, Ragıp Efendi, Seyfettin Efendi, Gaffar Efendi, Şakir Bey, Münif Bey, Selim Bey, Diğer Tahir Bey, Refik Efendi, Alâettin Bey, Rıfki Bey, Süleyman Bey, Ahmet Nutku Bey, İshak⁽⁶⁹⁾ Efendi, Abdi Bey, İzzet Bey, İzzettin Bey, Fethi Bey, Hafız Kemal Efendi⁽⁷⁰⁾ Sadettin Bey, İbrahim Neşet Efendi, Adil Bey, Mustafa Bey, Refii Bey, Saim Bey,

Fotoğrafi Ali Saminin esamisi zikr olunan kimselerin cümlesi doğrudan doğruya merkumun emri altında avanesi değildir. bunları ekserisi Ali Sami vasıtası ile jurnal vermiş ve bir kısmı da diğer taraftan jurnal verip jurnalleri Ali Samiye havale olunmak tarikiyle liecliltahkikat Ali Sami maiyetinde bulunmuştur.

ECZACI REFİK PAŞA AVANESİ

Şekip Efendi, Mehmet Hilmi Efendi, Halil Efendi, Kadri Bey, Galip Bey, Nazmi Bey, Safri Bey, Ahmet Bey, Necmettin Bey, Adil Bey, Hüsnü Efendi, Sıtkı Bey, Kenan Bey, Celâl Bey, Azmi Bey, Nimet Bey, Nevres Bey, Abidin Bey, Ahmet Ağa.

NASIL MENFAATLER TEMİN EDİLMİŞ ?

Rütbe ve maaş ve nişan ve atiyeleri kimler almış ? Devr-i Sabıkta temin edilen menafii, tamamıyla kizb-i⁽⁷¹⁾ iftira evham, tasni⁽⁷²⁾ misülli reddiyet ile husule gelmiştir.

İsimleri zikr olunan kimselerden bir çokları rütbe ve maaş ve nişan ve atiyelerle taltif ve tasfir olunmuştur.

Maahaza millet-i necibe-i Osmaniye meşrutiyeti istihsal ettiği gün padişahın mücrimin-i siyasiyeyi aff eylemesi gibi millet dahi bu hazleyi kemal-i lütuf ve mürüvvetlerinden aff eylemişlerdin.

⁶⁹ İshak: Ishak şeklinde yazılmış.

⁷⁰ Efendi: Akındı şeklinde yazılmış.

⁷¹ Kizp: Yalan söyleme.

⁷² Tasni: Uydurma

Şayet Meşrutiyetin bidayetinde hasıl olan heyecan ve galeyan üzerine bu af arzusu tamim eylemiye idi kurunun yanında yaşlarda yanarak binlerce hafiyeler mahv edilirdi.

Nitekim en ilerde bulunanları kemal-i rezalet ile Zaptiye kapılarına getirilmiş ve Bab-ı seraskeri Bekir Ağa Bölükleri bunlarla dolmuş idi.

Fransa İnkilab-ı Kebiri meydandadır.

Şurası da bilirmelidir ki kenarda bucakta daha hayli hafiyeler olup bunlardan pek çokları namı geçen maiyetlere hizmet etmiştir. bunlarda dördüncü hafiyelerle, dördüncü cüzde yazılacaktır. (73)

Bu verilen listelerde 990 hafiyenin ismi olduğu belirtilmektedir. Sayı olarak bazı kişileri tam olarak vermeyip “ve gayrihum” ifadesini kullanmıştır. Hafiyelerle ilgili ikinci bir liste de Asaf Tugay’ın “İbret” adlı eserinde (955 isim bulunuyor) verilmektedir. ünvanlar ve kim oldukları belirtilmediği için sağlıklı bir karşılaştırma imkanı vermemekle birlikte, konu ile ilgili araştırma yapacaklara bir değerlendirme malzemesi olabileceği kanısındayız. Konu ile ilgili daha geniş araştırma yapacak olanlar İbret adlı eserde yer alan A. Tugay tarafından elindeki kayıt defterinde Osmanlıca harf sırasında göre hazırlanan ancak bütün jurnalcilerin değil jurnallerinden örnek verilenlerin kayıtlı olduğu listeden de yararlanabilirler.

⁷³ Dördüncü cüze rastlamadığımız için bir bilgi veremiyoruz.